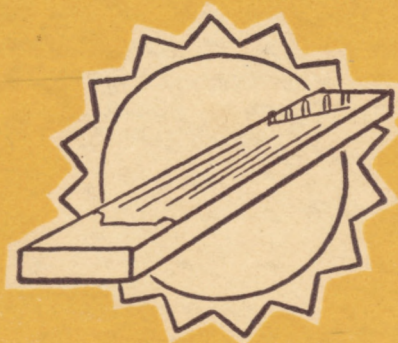

J. Kainis

SIRDS DĒVĒJS

VALTERA UN RAPASĀS

J. Rainis

Sirds devējs

Atstātie dzejoļi

Visu savu sirdi es esmu devis,
Atklājis sevi tuvāk kā draugam,
Savus noslēpumus jums uzticēdams.

1 9 3 5

Valtera un Rapas akciju sabiedrības izdevums

✓

L. V. B.	
№	In. <u>318.820</u>

VALTERA UN RAPAS
akc sab grāmatspiestuve
Rīgā, Brīvības ielā 129/133

Priekšvārds

Sastādot šo dzejoļu grāmatu, esam turējušies pie tiem pašiem principiem kā Rainis. Viņš, kā zināms, dzejoļus nekopoja mēchaniski krājumos, bet grāmatās, kas organiski izaugušas no zināma laikmeta vai noskaņas un idejām dzejnieka paša dzīvē un darbā. Tā šīs dzejoļu grāmatas ir kā organismi, kuņiem kā dzīva dvēsele strāvo cauri zināma pamatskaņa. Šīs grāmatas pamatā likta tāda pati dominante, kuņas saturā galvenās sastāvdaļas ir dzīvības jūtas, lielā cilvēkmīla, aktivitāte un domās un atjautās dzirkstošais gars, ko nevar nomākt ne skumjas, ne sāpes, ne ciešanas, ne dažādas likstas, ne trimda un pat ne nāves rēgs.

Protams, ka mēs šo kompozīcijas metodi nevarējām izlietāt tik pilnīgi kā pats dzejnieks, jo viņam palīdzēja šai darbā nevien tīri individuālā, subjektīvā izjūta, bet arī neizsīkstošais dzejas ģenijs, dodams atiecīgo materiālu, ja kur tāda trūka.

Raiņa kompozīcijas princips ievērots nevien grāmatas iekšējā formā, bet arī ārējā, teknikā: nodalījums, kas, kā redzams, viscauri ievadīti ar viņa paša aforismiem vai zīmīgiem pantiņiem kā moto.

Izvēloties grāmatas nosaukumu, esam turējušies pie pazīstamās tradīcijas: izlietāt šim nolūkam kādu redzamāka dzejoļa nosaukumu. Visraksturīgākais mums izlikās „Sirds devējs“, kas ir centrāls nevien

pēc sava satura, bet reizē ietver sevī arī raksturīgas Raiņa pēdējā laika aistētiskās attiecības pret īstenību. Tāpat esam rīkojušies ar nodaļu nosaukumiem, sekojami paša dzejnieka precedentam „Tālajās noskaņās“, kur viņš kādai nodaļai devis atsevišķa dzejoļa nosaukumu: „Zelta tvaiks“.

Lielu daļu grāmatā ievietoto dzejoļu laidis klajā savā laikā dzejnieks pats, daļa parādījusies atklātībā pēc viņa nāves. Par dzejoļu ģenealoģiju un sakaru ar laikmetiem tuvākas ziņas sniedz bibliografiskas piezīmes.

Redakcija.

Bulduros, 10./XI. 34.

Dzejas tēlu pārmetumi

Tu aizej prom no mums, tu atstāj mūs, —
 No savas pasaules tu ej uz citu —
 Un mēs kur paliksim? ar mums kas būs?
 Kas dos mums tālāk jaunu dzīves ritu?

*

Ap tevi parādības drūzmējas
 Un topot viļņojas daudz simtu tēlu
 Gan skaņās, krāsās, domu nojautās — —
 Vai nepadzirdi viņu kluso žēlu?

*

Še tuvi bij tev garu varoņi,
 Kas klusi dvesa tavās šaurās telpās, —
 Gaišs miers šē rotāja tev mitekli,
 Tur trokšņi virpos karstā naida elpās.

*

Mēs zinām: pienākums turp tevi sauc,
 Bet vai tos darbus nevar darīt daudzi?
 Mēs zinām ar': kur briesmas ir, tu trauc
 Un ziedoties tu māci jauno audzi.

*

Un darbu nebīties un zēmoties:
 Mēs visas zinām tavas domas, jūtas, —
 Bet vai tu mūsu arī atceries,
 Cik mūsu dvēseles no sērām grūtas?
 Tu nāksi atpakaļ, tur nevar rimt.

Esi kā saule

Tu dzīvosi pasaulē un būsi pie sevis.
Tu dzīvosi miesās un būsi gars.

*

Tu stāvēsi saulē, un tevi nepazīs.
Tu izplatīsi sauli un pats to nezināsi.

Stundas

Stundas viena nāk pēc otras,
Dienas, nedēļas un laiki,
Nāk un nāk un — neiet projām:

Vakar tā kā rīt un šodien,
Visas skaistas, visas labas,
Visas skūpstoties bez skaita.

Visas smejojot satek vienā
Mūžam gaŗā laimes dienā,
Visas dzīvas, ij kas mira,

Dziļā lejā gulstas ezers,
Visas saņem kalnu tērces —
Kā tas saulē spīd no laimes!

Stiegu puķes

Gars nu dusējis, lai dus nu miesas,
Gars nu negrib pietikt vairs ar ilgām —
Pavītušām, bālām stiegu puķēm.

Gars grib atkal redzēt spilgtu gaismu,
Logus vaļā vērt uz svaigu gaisu;
Logā izliekties un saulē ziedēt.

Ogles

Kad agrāk uguns bij kam mājās dzisis,
Tas skrēja meklēt viņu kaimiņ-sētā
Un mājās nesa sauļā, neizmisīs.

No rokas rokā karstās ogles mētā,
Jo vairāk skrej, jo sprēgot dzirkstis krikstī,
Tu smeļot raugies degtā rokas rētā.

Ņem šīs, tās karsti deg un dzen un bikstī,
Varbūt tev pāries smiekli, tā tās tirdī,
Bet labāk, ja tev smiekli tomēr sprikstī —

Kā man, kam bij tās ogles mēstas sirdī.

* * *

Bez saules greznākā istaba
Drūma kā Ēģiptes tumsība,
Bet kaktiņš, cik šaurs, kur saule silst,
Ar zemes un debess laimību pilst.
Ne istabu grezno, bet gaišu dari,
Lai sirdī tev mājō saules gari.

Rīts pie cietuma loga

Tur viņpus klājas zaļais lauks,
Tur tāle atver debess brīvi — —
Rīts, tu esi tik brīnumjauks:
Dzert malkiem dzīvi, dzīvi!

Ēnas virs un es

Cik skaista ir šī šaurā pasaule!
Bet ak, kā nakts, cik sveša, sveša!

— Ej, iekšā nuries, nebaidies!
Tu atkal sevī vērsīsies,
Kad tuvi skatā skatījies,
Pats dvēsles smelknēs pletīsies. —

Un būs šī nakts tev pēdējā un trešā!

* * *

Man bailes ir no manas dzīves.
Dzīves skatiens ir tik bargs kā pērkons.
Dzīve prot tik' prasīt, tikai prasīt.
Es vairs neizpildu, ko tā prasa.

Man bailes ir no manas dzīves.
Sākot taču dzīvei bij ko solīt,
Kupš tās solījums ir ticis pildīts?
Vai man aiziet būs ar tukšām rokām?

Neredzama dzīve

Dzīvot neredzamu dzīvi,
let ar nedzirdamiem soļiem,
Klusēt un ciest —
Caur — asiem rugājiem basām kājām,
Caur svešiem ļaudīm sakostām lūpām;
Ko viņi darīt spēj?
Asiņos basās kājas, ne dvēse,
Saplosīs garu ļaudis, ne dvēslī,
Klusēt un iet savu gaitu,
Līdz atnāks laiks — —

Zibens spēriens

Ieceroties nelaipni klausā prāts:
Tas bija kā zibens, kas mani ķēra.
Kā dzelzu āmura sitiens
Akmentiņu par putekļiem dragā,
Kā neveikļa pirkstos sašķīst
Dārgākais, skaistākais kristalla trauks,
Tā viņā reizē dvēse šķīda . . .

Nē, ir atmiņu atsviež riebums
Ar ledaini aukstām rokām nost:
Neminēt, nebūt,
Nekad!
Pišļus mīt vai tiem pāri lidot,
Menosviest sevil
Tas bija kā zibens —
Lai gaiss top skaidrs.

Esi kā saule

* * *

Gaidi! gaidi!
Ies ļaudis tev garām:
Tie jautri smaidīs,
Tie valstīs raizes,

Tie īgni rauksies,
Tie miegaini vilksies,
Kas atcerēsies
Vairs tavu māju?

Tie ēda tur, dzēra,
Tie visu tev ņēma,
Un gāja tālāk
Mierīgiem soļiem,

Uz mēles tikamu
Ēdiena garšu.
Nu kas tad par to?

Paskaties, pasmaidi,
Prieks viņiem bij —
Prieks bij ij tevīm,
Ka varēji dot.

Paskaties sauli;
Tai lielākais prieks:
Visu, visu dienu
Siltumu kaisīt!

Kad sētuve tukša,
Tā nosarkstot aiziet,

Bet citurīt atnāk,
Lai varētu atdarīt

Savu zaļu roku
Atkal un atkal
Dot un dot!
Tā ij tu dod un dod!

* * *

Bez gala ceļš

Balta zeme,
Bālgana debess,
Starpā vījas
Bez gala ceļš.

Dzīve tur beidzas,
Tuksneši plešas,
Lido klījas:
Tā ļaudis melš.

Nē, nav tiesa:
Cauri uz sauli
Tālāk vījas
Bez gala ceļš.

Vējš un sirds

Kaut vienu puķi redzējis
Un zvaigzni arī, —
Vai visos mūžos tu to aizmirst vari?

Vējš un sirds

Pavasara lietus, vēji
Naktī smagi, gauži pūta, —
Naktī smagu, gaužu sirdi
Sausā kokā izlocīja.

Šņāca sausā koka zari,
Sirds — tā klusu nostāvēja,
Līdzī silim sausā kokā
Gaida sauli iznākamu.

Lakstīgala

Lēni pogā lakstīgala,
Klausās pati savas dziesmas:
Kā tās dārzā atbalsojas,
Ziedu starpā izgaismojas.

„Neklausies tu viņas dziesmās,
„Tās tik viņas balss tāli
„Nezināmos ziedu dārzos, —
„Nesniedzamos, izzūdamos!“

Ak, cik klusi! Mēnessgaiši!
Palmas šalko līdzī jūrai —
Laiks man klausīties tās dziesmas,
Ziedu smaržā izzūdamam.

Auksta migla

Uz lapām migla smalki klīst,
Līdz ceļiem zāle slapē drānas,
Līdz kaulam drebuļi jau klīst,
Un segas ir tik plānas, plānas.

Kur paslēpties? Kur pagaidīt?
Tā nepārstās ne visu dienu.
Vai pagaidīsi rīt, vēl rīt?
Tā migla krīt, tā krīt arvienu.

Svētdienas nakts

Debess grīda apkaisīta
Mākonīšu siku smilti.
Noskaidrotu, gludu vaigu
Staigā mēness lēns un svinīgs,
Jaunie, gaļie, baltie svārki
Nokarājas līdz pat zemei.
Kurš to redz tā gaļām ejam,
Pats top kluss un lēns un svinīgs.

* * *

Tu, spožā zvaigznīte,
Vēl vakar mēnesim tu blakus biji,
Jau šodien gaŗām viņam, — rīt varbūt
Jau tālu prom, jau viņu aizmirsusi.
Tu, spožā zvaigznīte —
Tik ļautros smieklos sprēgā tevīm acis,
Tik līksmi līdzī mirdzin visas zvaigznes,
Tik aŗi zūdi mēnesim un manīm,
Tu, spožā zvaigznīte!

*

*

*

Mākoņos karājas
Klinšu kraujas,
Kraujās torņi,
Vaļņi un nami.

*

Stundām ilgi
Augšup tu kāpies:
Citas pasaules
Kraujās sniedzies.

*

Ak, kad tu sniedzi
Torņus un vaļņus —
Ak, tā pasaule
Bija tā pati.

Vasara

Ir vasara, vasara ir!

— Vai ir? —

Vai tevim auksti?

Jau pumpuri briest, jau lapas raisīties sāk,

Saulīte paspīd un — reizēm

Vēji maigāki ar' pūš,

No dienvidu puses atnākot.

— No dienvidu puses —

Šad tad jau ļaudis svārkos staigā:

— Es redzēju, pasmaida arī viens otrs —

Vai tevim auksti?

— Es sildos siltumu skatot —

Ko tu skati? Kur esi?

— Atmiņās —

*

— — Vēl vēlāis rudens, vai jau agrā ziema

Pret zili-iepelēku ezeru

Kā spilgti brūnas lapas skaidri veļas!

Ar zaļām stīdziņām un melniem kātiem

Un tumšām cipresēm un opuntijām.

Vēl dzeltens vanadziņš zied vēlu laiku;

Ta vidu vasar-noguruši stiebri,

Un nogulušā zālē puduriņš

No vilku vālitēm, kas sastājušās

Tik cieši kopā — —

*

— Aiz ezera tāl-tāli lauztuvē

Krauj laivās palsus klinšu gabalus.

Kā mušas iet pa glāzi garām kājām,
Tā laivas iņas pāri ezer-glāzei.
Tur divām buķas atmirdz balti —

*

— Tik kluss ir gaiss, un mežā nav ne balss,
No nezināmas tāles lido šurp
It kā no zvana skaņām atbalsojums,
Kā nojauta no dziesmas, kas reiz bija.
Jeb vai tik gaisa trīsējums, vai dvēs'les? —

*

— Caur mākoņiem ne saule pati spīd,
Tik atgaisma no tālas viņpus vizmas,
Kas augsti pāri visam viz mūžam.
Uz kalniem sniega balti bārstekļi
Starp melnām klintīm un starp zilām ēnām,
Un paši gali spulgo baltā zeltā,
Lej krūīs nevīstošu saules ceri —

*

— Bet lejā koku zaļo zaru starpā
Mirdz simtiem sarkani un balti torņi,
Ar melnām cipresēm tie sacenšas.
Plūst ezerlīmens spožā sudrabā,
Kā pelēks atlass laistās un kā damasts.
No miglas atdalās brūn-melna klints,
Zils daiļums iespīd ezerspožumā —

*

Ik brīdi mainās ezer-dzīvais vaigs,
Tie zaļie dārzi un tie baltie nami

Kā sapņi gaŗām iet gar manām acīm;
 Bāl-dzeltens drīz, bāl-zils top debess gals,
 Un maigais gaiss kā smarša viņu apņem,
 Un klusums guļ, kas visu izlīdzina.

*

Tad saule pēkšņi spīd no dziļumiem,
 Tur augšā zils, bet dzelmē žilbin acis,
 Kur spēji cauri stari izlaužas,
 No atgaismas spīd klintī sarkans zieds — —

*

Vai nu tu atmodies reiz?
 — No atgaismas spīd ļaužu vaigos smaidi,
 — Un sirdī maigums visam pretī nāk,
 — Un silts ir gaiss un sirds —
 Nu: lūk ir vasara, vasara ir!
 — Es dzirdu.

Dabā

Košs zaļu miežu druvas pakalniņš,
Tam pāri tumši zili debeši,
Pret kuņiem retas egles rēgojas.

*

Un rudzi stiepjās vīra augumā,
Kā vesels kaņaspēks tur apslēptos.

*

Gar pašu upes līmeni velk vējš,
Bet baltās ūdens rozes sargājot
Ceļ platās lapas, savus zaļos spārnus,
Kas laiski gulēja uz ūdeņiem.

*

Tik mīksti roku glauž tā smildziņa,
Kas piedošanas lūdz, ka uzaugusi
Starp pilniem kviešiem, maizes devējiem.

* *

*

Saules karstumā
Krāsas nobalo:
Cerības zaļums,
Ticības zilums,
Mīlas sārtums —

Visi pēc viena:
Līdzīgi pelēki
Putekļu krāsā.

Pie jūras

Ar jūru kopā saplūst debesis
Par vienu pelēku un plašu segu;
Ne svītra nenošķiņo līdzās krāsas,
Un kur vēl starpība, to migla sedz.

Kliedz čarkstot kaivas smalkā balstiņā
Un veikli svaidās gaisā stipriem spārniem.

Pār jūru stari, gaišāki un tumši,
Mazs melnīgs karodziņš pār līmeni
Viens rēgojas par zīmi zvejniekiem.

No tāles reti dūmu stabi redzas,
Kas paceļas un likst un paliek guļot,
Bet kuģis aiziet tāli savu ceļu.

*

*

*

Kā daļās nodalīta jūra plešas,
Tumšs zilgans mākoņblāķis augšā stāv,
Un pretī drūmi attumst ūdeņi.
Pa vidu stiepjas zila meža svītra,
Kā zobens likts starp debesi un jūru,
Un viņam virsū sarkans blāzmas spīdums
Kā asins spīgo.
Bet tumšam blāķim pāri balta debess,
Un viņa atspīd otrā daļā jūrā,
Kas sudrabortām dzirkstīm pārklāta
Kā blāvu plīvuru.

Pērkons

I.

Aiz apvāršņa pērkons sēdies,
 Apņem visu debess malu;
 Pērkoņa mētels zilgan-pelēks,
 Sudrabotām mākoņa bārkstīm.

Gaišas zelta saules acis
 Laukā blenž zem mēteļa krokām:
 Vai tā pērkoņa meitenīte
 Pasmiedamās sīkus smieklus?

II.

Kūp kupli mākoņi iz kalna spraugas,
 Un lieli blāķi gaisā aizveļas,
 Pa laikiem pērkons rūc un dobji nosten —
 Vai milzis snauž tur plati vērtu muti?
 Iekš kalnulejas ievēlies kā gultas,
 Zem galvas siena kaudzi pasviedis;
 Kur kāju minis — asīm platas dūkstas,
 Kur pirkstiem grābis — dobes dubušas
 Un ūdens izspiedies pa avotiem
 No dziļiem ieplēsumiem zemes miesās.

* *
 *

Vecs mēness nespodri spīd,
Apkārt ir iedzeltens loks,
Pusdzisušas varvīksnas malas —
Tik tikko manāmi mākoņi rāpj,
Zvaigznēm bailēs aizmiegtas acis.
No lejas melnas alas
Miglas pelēkas stiepjas,
Nospiestas skaņas kāpj
Žēli, gaŗi, kā spoks:
Kas glābj? Kas glābj?
Dilstošais mēness greizi vid —
Gaŗām, gaŗām!

Rudens vētra

Aiz meža malas lēni paceļas
Kā klusi glūnot melni mākoņi,
Un viens uz meža uzvēlies kā maiss.
Ne lapas nekustas, tik zari nolikst,
Un bērzi klusi stāv kā rātni bērni,
Kas noliec galviņas kā svētvakaros,
Kad māte mazgājot lej ūdeni.
Un visi apklust meža putniņi,
Kad negaiss tuvojas, tik vālodze
Vēl viena žēli raud —
Tad vētra atpleš melnpelēkus spārnus
Un visus savām aukstām rokām grābj,
Un kokus rauj no simtgadējām saknēm.
Un juntus projām nes kā vieglas spalvas,
Un visu lauž, un plēš, un drupās grauj,
Un nogāž tumšos vilņu bezgalos,
Kur dzīves liesma dziest.

*

*

*

Tur kur saule vasar' gulējusi,
Zāle zeltīta vēl rudensplavās,
Lapas zeltītas vēl rudensmežos,
Kailie rugāji vēl zelta krāsā.

Izkrituši zelta saulesstari,
Saules gultasvietā nomētāti,
Tā kā dzērves ligzdā paliek spalvas,
Kad tā aizlaižas uz silto zemi.

* *
*

Dzeltējuši bērzu zari
Vējā rīst, kā nokārušies
Maīti meža tēva meitām
Nesukātās rudās šķiesnās.

* *
*

Līst lieti vienā laidā,
Vējš lāses šaltīm dzen,
Un jaunas saules gaidā
Tvīkst sirdis mūžīgi sen.

Vienmuļīgā laidā

Vienmuļīgā laidā sniegi krīt un krīt.
Laikam vēji nāk un paraibina kritumu.
Ir ij laiki: virpuļi pa gaisiem iet.
Dienu trako, nakti cauri, tad ij rimst.
Atkal vienmuļ-laidā sniegi krīt un krīt.
Pārslas apnicīgi lēni pārslas dzen.
Balts uz balta balo lēnās nokrāsās.
Vai tik vien tās dažādības tā kā dzīvei ir?

Reizi bija

Reizi nakts tā bij kā diena,
Staigādama sārtu vaigu, —
Nu tā melna, izkaltusi,
Vaigu slēpj sedzenē.

Reizi bija mēnessiņš
Gaišas dienas staigātājs, —
Nu tas skumst, nu tas dilst,
Pieminot saules dienas.

Reizi visas sīkās zvaigznes
Gāja gaišā pulciņā —
Nu ir visas paklīdušas
Pa plašām debesīm.

*

*

*

Nāc, zilais tālums,
Man pretī, pretī:
Aiz manis bālums,
Aiz manis nakts!

Kalns, zaļi krūmi
Man pretī, pretī:
Aiz manis dūmi
Un tvaiki un nakts.

Zib baltas laivas
Man pretī, pretī:
Aiz manas laivas
Grimst neziņā nākts.

Ilgas gaidas

Tu iesi caur ērkšķiem un smaidīsi, —
Tu iesi caur tumsu un spīdēsi, —
Tu iesi caur dzīvi un aiziesi.

*

Tu dzīvosi svešumā un būsi mājās;
Tu dzīvosi mājās un būsi svešumā.

* *

*

Saulīti mīlo,
Saulīti silto,
Nu tu man esi
Kā māmuliņa.

Māmiņa tāļu,
Saulīte tuvū:
Mierina mani,
Svešuma malā.

Daugava

Daugavā satek viss zemes ūdens,
Daugavā nokrīt viss debess ūdens,
Daugava visus ūdeņus vāc.

No Daugavas dienā nāk visas dziesmas,
No Daugavas krēslā nāk visas teikas,
No Daugavas naktī mīklas kapj.

No Daugavas laukā klīst visas dvēseles,
Daugavā visas atpakaļ griežas,
Daugavas ūdeni dzīvie dzer.

Daugava aiztek uz zemzemes upi,
Zemzemes upe uz pasaules jūru,
Daugava dvēseles līdzī turp ved,

No Daugavas dvēseles jaunotas izkāpj.

Mūsu zeme

Visa zeme —
Mūsu Latvija —
Visa viena
Liela kapsēta.

Visa zeme
Svēti svētīta:
Mūsu as'nīm
Notuļ laistīta.

Visa zeme
Nāvei atdota, —
Ar tām as'nīm
Atkal atgūta.

Visa zeme
Gan tik kapsēta —
Nu vairs mūžam
Neatņemama!

Kā saprasties?

Jūs visi dzīvojat tik savu laiku,
Kā mums būs saprasties?
Cik koks un puķe gaisā stiepjas brīvi,
Tik izsūtāt jūs dvēšles stīgas brīvi,
Bet puķe zemē aug, tik pūkas lido,
Bet koks pie zemes siets, tik smarša brīva,
Bet visa jūsu būtne laikā sieta, —
Kā mums būs saprasties?

Viena nakts uz Collina di Fulmignano klints

Kad nav vairs dzīves, bet vēl kaulos spēki:
 Iet meklēt, vai vēl ir kur jauna dzīve, —
 Par vietasraudzi laisties nolūkoties
 Un lēniem soļiem sekot —
 Nezinu kam.

*

Vai tā gan ir? Tas taču būtu mērķis,
 Bet šē nu mērķa nav, ne vēlējuma,
 Ne zvaigznes nav, — kā teikts bij vienu reizi —
 Jo zvaigzne norauta —
 To sniedzu jums.

*

„Bet citas zvaigznes?“ — Citu zvaigžņu daudzums,
 Lai tās no debesīm rauj citas rokas!
 Es tikai laukā eju palūkoties,
 Vai debess zvaigžņota —
 Vai dziļa būs šī nakts?

Lietuvas dziesmas

Mīlā saulīte, dieva meitiņa,
Kur tik ilgi kavējies?
Kur tik ilgi dzīvoji,
No mums aizgājusi?

Pa jūrām, pa kalniem
Glabāju bāreņus,
Sildīju ganiņus.

Mīlā saulīte, dieva meitiņa,
Ka rītos, vakaros
Tev kūra uguni?
Tev klāja paladziņu?

Avotiņa, vakarene:
Avotiņa uguni kūra,
Vakarene palagu klāja.
Daudz manas ģimenes,
Daudz manu dāvanu.

Velnēns

Dancoja velnēns
Bikšas uzbraucijis;
Velna josta pārtrūka,
Velna bikšas nokrita,
Hop, hop, ho!
Hop, hop, ho!

Kam laužu velnēns?
— Rīgas suņu būdas;
Špetnais vanags — vāciets,
Mūsu zemes naidnieks,
Hop, hop, ho!
Mūsu zemes naidnieks.

Mēs šo vācieti,
Mēs šo ienaidnieku,
Sakratīsim, saberzīsim,
Par māliem samīdīsim,
Hop, hop, ho!
Par māliem samīdīsim!

Mana dūda

Baltkrievu dziesmas motīvs

Mana dūda,
Mana priecētāja,
Dari prieku manim
Svešā zemē!

*

Bij trīs dēli tēvam,
Visi Vasīlīši:
Viens pina vīzes,
Viens gana zirgus,
Trešais ved akmeni,
Dūdu tur rokās.

*

Mana dūda,
Mana priecētāja,
Dari prieku manim
Svešā zemē!

Tu sāpēs iesi

Pie šūplā dziedāja man liktens māte,
Es gāju gurdās kājas lēni vilkdams,
Kā kumeļš smiltīs karstā dienvidū.
Bij pļavās, druvas purvos samirkušas,
Kur sāļi avoti no zemes verd.
Tur sasūkušās sūras asaras,
Ko tauta raudājusi gadu simtiem.
No mežiem nopūtas uz augšu kāpa
Un krājās mākoņos par negaisu;
Tās visas man uz galvu virsū bruka
Un bij par smagu maniem pleciem nest,
Un man bij jāpakrīt. —

*

*

✱

Ko tās redzējušas acis?
Zelta sirdis spīguļojam,
Dimantdvēšles atmirgojam,
Baltā zīdā ietinamies.

*

Kur tās tādas atrodamas,
Man nevienas nezināmas:
Tikai vaŗa vizulīši,
Stiklu kreļļu spiguliši.

*

Ak, ir acis aklas dienā,
Savā gaismā redzētājas:
Pasaul' visa, ļaudis visi
Baltas gaismas apstaroti.

*

Vai! Kad acs sāk dienā redzēt:
Pēkšņi viss par riebu vēršas:
Bēgt no pasaul's! bēgt no ļaužu!
Kur tik dziļa nakts, kur slēpties?
Kur tik tālu klusa mala?

Lielā vienotībā

Savā namā gliemezis ir slēpies,
Dziļos kaktos ielocīties iekšā,
Ierāvies un aizbultējis durvis.

Jūras smiltīs guļ ar savu namu,
Uzrāpies uz pašas ejas vidu,
Lai jel samīn gājēji to kājām!

Dzirdami iet jūras lielā elpa —
Viņš bij iedomājies brālis jūrai,
Savu elpu vienot lielai elpai.

Kauns nu dedzina tam visas iekšas,
Slapjā sirds tam sažūst, iekšas raucas:
Nav kas samīn, tikai iemin smiltīs!

Tālu, tālu lielā vienotība!
Vērsies pats ar savu domu sparū,
Kamēr tavā dvēselē elpos jūra.

Ilgas gaidas

Es gaidu, ceru —
Vēl acis veļu:
Vai jums vairs deru?

Es esmu runājis un visu teicis
Un gaidījis tad, ko jūs teiksīt man —
Vēl gaidu, ceru.

Tik nesagaidot runāju es tālāk,
Tik klusāk, klusāk — un aizvien uz jums
Vēl acis veļu.

Par velti, ko nu vairs es tagad teiktu,
Tas ir tik tāļš un svešs, jūs bilstu: „es“ —
„Ar jums vairs nesaderu.“

Rocco di Gandria

Atkal apmeklējot vietu, kur sengadus tiku strādājis trimdā.

Šī akmens gulta tā, kur mēdzu gulēt:
Man galvu saule karsēja ar stariem,
Pie kājām bezdibeņi žāvājās,
Bet skats pār kalniem gāja tālāk spiesties.

Nu saules nav virs galvas, pelēks mākons;
Nu bezdibeņi, redzu, briesmām baida, —
Es toreiz biju apradis ar briesmām;
Nu tālu tālākā ir sniegta: — mājās.

Ko vairs es meklēju šai akmens gultā?
Ko domas šurpu ved ar savu šūpli
Vai ir vēl tāle tālāka par tālu?

Ass ērgļa kliedziens atskan man virs galvas,
Es sabaidos: — ko saka man šis kliedziens?
Skan tā kā: „ir!“ — es sabaidos vēl vairāk.

Sapratēji

Jūs mani sapratīsīt gan reiz.
 Bet vai man laika būs gaidīt tik ilgi?
 Ak, nākat tuvāk man drīz!
 Lai varu jums izteikt visu un visu.
 Nākat tik tuvu,
 Ka mana roka, tā glāstītāja,
 Ka mani acu skati, tie sildītāji,
 Lai palīdz man izteikt, ko vārdi nespēj,
 Lai spiestu pie krūtīm, lai sauktu mīļo brāli.

Tie gaŗie gadi, kad biju viens,
 Tie ir pa pusei aizmirsti jau,
 Bet otrreiz to pašu es negribu ciest,
 Jums tagad ātrāk jāsaprot mani.
 Man vaj'ga, es gribu.

Ko līdz man, kad mani sapratīs tie,
 Kuŗi priekš manis vēl nav.
 Ko līdz man, kad mani sapratīs tie,
 Priekš kuŗiem neesmu es vairs es?

Priekš kuŗiem es būšu skaņa, tik mīņa,
 Bez manu acu, bez vaiga, bez roku?
 Es gribu runāt uz dzīviem dzīvs.
 Jums mani jāsaprot ātrāk, daudz ātrāk.
 Man vaj'ga, man, un es gribu —

— — — — —

Bet vaj'ga ij jums.

Fāta Morgana

Man karstas dienas bij un tuksnešceļi;
No saules tveices miesas manim žuva;
Un likās, tālē man jau māja veļi.

Ap mani šakāl-kauciens drošāks kļuva,
Prāts gura, — bet tur stāv Fāta Morgana:
Vēl neizkopta mana dzimtā druva,

Tā neļauj mirt, ar pienākumu māna.
Tad izcietu. Nāk nakts; dod veldzi rasa.
Es rasu kausā lasu; pārklāj drāna. —

Vai vēl viens otrs ir, kas veldzes prasa!

Jāzepa atjūtas

Prologs „Jāzepa un viņa brāļu” simtai izrādei
Nacionālā teātrī 8. janvārī 1928. g.

Runā Dina:

Es dzirdu, Jāzepam aizvieu vēl raudas,
Es viņa tulks, lai ir man izteikt jaudas,
Kur viņam sāp, — viņš teic:

„Es simtas reizes jūsu priekšā nācis;
Es atsedzis jums visu savu dzīvi,
Kā kreklu atrāvis no savām krūtīm,
Lai vaļā klātos visa mana būtne:
Mans vārīgums un vājums, manas vainas,
Ij manas brūces, kas man brāļu sistas,
Kā vecam kareivim no ienaidniekiem,
Kā briedim, kas no medniekiem tiek dzenāts.

Jūs dzirdējuši brēcam manas sāpes,
Un manas ciešanas jūs redzējuši;
Jūs līdzcietīgi tanīs lūkojāties,
Jūs manim piedevāt, jūs pažēlojāt:
Varbūt ir jums bij sirdī slepus sāpes,
Un es tik izteicu tās skaļos vārdos —
Es arī jūsu kopu sēru nesējs,
Kas nes tās tuksnesī, lai top jums vieglums.

Vai ir nu vieglums jūtams jūsu sirdīm?
Vai maigākas jums tapa sirds un dvēsele?
Vai dziļāk līdzjūtīgas tās pret brāļiem?
Vai mazāk nīstat jūs un vairāk mīlat? —
Lūk, tad par velti nebūtu es cietis,

Tad laimīgs aizietu es pasaul's tālēs, —
Bet ak! es jūtu: miljons, miljons sāpes!
Un ir un ir pēc miera, miera slāpes “

Tā Jāzeps raud aizvien un nevar rimt,
Tik jums ir spēks: likt ilgu mieram dzimt.

Loga priekšā

Loga priekšā telefondrātis,
Bezdelīgas atskrien tur un sēstas,
Nodzied manim gaŗu, gaŗu dziesmu,
Cieŗi manim acīs skatīdamās.
Ko tu stāsti manim, mīļo putniņ?
Tava švīku valoda man sveŗa:
Vai tu jaunas ziņas nes no mājām?
Vai kāds sveicienus ar tevi sūta?
Te kas pazīstams skan švīku vārdos:
„Izcep gaŗu, apēd vieni paŗi —
Kad tu netic', nogriez mēlīt šņirku!“
Ak, tu senā bezdelīgu dziesma,
Ko tās stāsta visās latvju mājās —
Tās no mājām man, tās jaunās ziņas!
Bet vai sveiciens nebij manim sūtīts?
Ak, cik skaisti būtu tādu saņemt! —
Ko?! Pats iedams zināji, ka nebūs,
Tikai bezdelīgas līdz ar ilgām
Visur ir tās paŗas, visur piemin.

Senatnes mācība

Kad šķēpi stipri ir, tad šķēpi drūp,
Kad koki stipri ir, tad koki lūzt, --
Ir maigums — vājums biedri dzīvībai,
Ir stiprums — tvirtums biedri nāvei.

Kaut es kā saule

Vēl drusku lūpas trīs no viegla smīna,
Bet nekā grīna
Ne savos smieklos es vairs neturu;
Tik vieglu riebumu un nīciņu
Es nespēju
Vēl apspiest sirdī: pieskari vēl jūtu,
— Kaut drīzi es kā saule būtu,
Kas pelķēs kāpj un nejūt riebumu!

Tālā nākamība

Priekšā tāla nākamība,
Pretī tālei steiga tiecas —
Vēl ir sīki steigas soļi,
Vēl ir smagi steigas spārni.

Šaurā sprostā spārni spiesti,
Velti cīkstot noguruši —
Nu jūs brīvi izstaipāties:
Nu vēl spēki nepieauga.

Paceļas un lejā laižas,
Pastaigā un nenoturas —
Gaidi, gaidi ašā steiga,
Priekšā tāla nākamība.

*

*

*

Kas spētu abus spēkus savienot,
Ka rimtu karš,
Un abi apskaujoties radītu
Vēl neredzētu jaunu spēku sparū?
Jā, kas to spēj, ka vienos dien' un nakti
Un ļaunumu un labu?

Palmas un ilgu miers

Nesūdzies par nemieru,
Ka tev sirdi mūžam grauž, —
Viņš uz priekšu, uz mūžību
Ceļu tevīm lauž.

Palmas un ilgu miers

Varbūt man palīdzētu palmas?
Slaikām rokām vēdinātu vēsmu,
Zaļā ēnā man dotu dusu,
Debess liksmē zili lūkojoties,
Varbūt spētu aizmirst savas ilgas.

Palmas nokaļ zemu lapu pušķus,
Tālē lūkojas pār jūru pāri,
Tur, kur Afrikā mīt viņu māšas
Karstas saules laimē gozējoties.

Palmas sadrebas še saltā zemē,
Ilgas gaisā izstiepjas pēc tāles —
Kādu mieru ilgām palmas dotu?

Ilgas

Vai ilgas pazīsti? Vai sāpes tev
Ar' sirdi ēd, tev acis dedzina?
Pār jūru pāri laižas manas ilgas,
Un nepacietīgi ar spārnu galiem
Sīt zilo viļņu kūtro muguru,
Kas veļas veldamās un nevar beigt.
Tā aizrauj līdzī manas cerības,
Kā vēji ziedu puteklišus nes
Un tāli izkaisa pa svešumu.
No rīta rasas zilām puķītēm
Līdz malām pilni ziedu biķeriši,
Tā zilām ilgām pilna mana sirds —

Tu esi visa mana dzīvība,
Tā tevī piepildās, uz tevi plūst,
Kā plavas tērce jūras ilgojas . . .
Ik sīka dzīslīņa uz tevi velk,
Ik asins lāsīte uz tevi traucas —

Tu esi viss, tu esi briesmība,
Kur mana būte dziest bez nopūtas.

Rudens dzeja

Jau rudzu lauki kūļos sieti stāv,
Un miežiem sāk jau bārdas sirmas mesties,
Un auzas, ienākušās, sausi čaukst.
Jau saule bālganākus starus met
Un retāk lūkojas iz mākoņiem,
Pa gaŗam laikam ātrāk steidzas projām,
Vairs nevar sasildīt šīs aukstās sirdis.

— — — — —
Bāls laimes sapnis gaŗām aizlidoja —
Pie skaista sapņa turas mana dvēs'le
Ar tieviem zīda diegiem pievērpusies,
Kā salstošs tauriņš nokaltušā lapā.

*

*

*

Es zinu, ka nekā es nepanāku,
Ka velti gaisu vilņo mana balss,
Un nopūtas pa velti cilā krūtis,
Lai smago nastu noveltu no tām.

Es zinu, ka nekā es nepanāku,
Bet ilgas pārvarim mani dzen
Un svaidās kā lapsa dzelžos:
Bet tomēr, bet tomēr!

* *
 *

Ļaudis tērzē vēl uz ielas,
Tā tad pusnakts vēl nav klātu;
Ļaudis tērzē jau uz ielas,
Tā tad pusnakts jau ir pāri, —
Tikai pusnakts viņus valda,
Dara brīvus sapņu garus.

Īsas ilgas

Sīkā ikdienība, cik tu mīla bijī
Savā vilinošā gara vienmuļībā.

*

Vienmēr steigties, kaut ko gūt, ko gādāt, —
Gūt sev līdzekļus, lai baudīt spētu steigā,
Ēst, lai strādātu un strādāt, nu: lai ēstu.

*

Viļina ar labklājību un daili;
Skandina par tāles ilgām — un tās ilgas
Tik līdz laime sniedzas sev un citiem —

*

Sīkā ikdienība, cik tu mīla bijī,
Tā kā bērnu dienās mikstais šūpolītis.

Domas un darbs

Katra doma
Reiz par darbu kļūst, —
Darītāju
Ij pret viņa gribu gūst.

Varbūt, varbūt, ka palīdz darba troksnis?
Tas ierauj mutulī, liek visu aizmirst
Un visu projām mest un kratīt nost,
Ej sevi pašu atmest citai gaitai.

Tas troksnis aizklāj visu, nospiezdams,
Kad dārdot, kaucot traucas darba ritums,
Un melni putekļi uz acīm sēstas — —

Varbūt, varbūt, ka palīdz darba troksnis,
Ka slāpē visas sāpes, ilgas nomāc
Un ceres apbeŗ pelnu putekļiem,
Un sirds varbūt uz laiku atpūšas.

*

*

*

Ko tu plosies, rocies? Ko tu gribi?
Viss tev ir, ko cilvēks grib priekš dzīves,
Ko tad vēl tu gribi, negausīgais?!
Ko tad miera nav tev, nemierīgais?
Kas tavs nemiers? iedomātās ilgas!
Dari darbu, nebūs nemiers, ilgas!
Savā šaurā lokā daudz var strādāt!
Darba būs tad maz vai visas dzīves,
Nebūs laika padomāt par sevi.
— Aizies gažām dzīve, paliks tāles,
Kur mēs esam? Kam mēs? Kur mēs būsim?

*

*

*

Visu cauru dienu
Steigt, steigt, steigt,
Mūžam darbu, darbu
Nav kad beigt.

Laiks nava domāt,
Gars nu klus , —
Darba steigā atelš
Gars nu dus.

* * *

Acis plati ver,
Pats visu sver,
Dari, kas visiem der, —
Tad cer'.

* * *

Kas esi, ko vari,
To zini pats,
Savu darbu dari,
Kā mašinas īpašs rats.

Cartušta vēlējums

To jums visiem vēlē Cartušts:
Esat nemirstīga miesa,
Esat spīdoši kā saule,
Esat skaidri tā kā mēness,
Esat augligi kā zeme,
Esat slaveni kā Cartušts!

Lai jums visiem mūžam nākas
Tas, kas labāks ir par labu;
Lai jums mūžam nepienākas
Tas, kas ļaunāks ir par ļaunu;
Esat stipri, uzvaroši —
To jums vēlē visiem Cartušts.

Jauns vārds

Tu jaunu vārdu dāvāji man:

„Kas tev par grūtu, to nenes!“

„Met nastu nost!“ vārds brīvi skan,

„Un smiedamies aizej no šenes!“

Un smiedamies aizej no žēlabām

Kā čūska no rudens novelkām;

Kā čūska met ašu vilmeti —

— Drīz stiprāks atpakaļ atnāksi.

Šķistišanas uguns

Dod savu mīlu man, tā ir tavs spēks,
Es savu spēku laulāšu ar to,
Ne nāve pati neiespēs mūs lauzt.

* * *

Vēl nebij miega plakstiņos,
Kad svīda sārtais rīts.
Es ilgi tevī raudzījos,
Mans baltais mīlulīts.

Tev vieglos smaidos lūpiņās
Salds noslēpums bij slēgts,
Es vēros, vai to risinās
Man gaišais saules lēkts.

* * *

Es klusi, lēni tevīm dziedāšu,
Kā sika zīlite no rīta agri;
Kā tauriņš dziesmiņa ap tevi lidos
Un brīvi gaisā šūposies pār pļavām.

* * *

Vīģes roka

Pār manu guļu lejā kāris
Man savus augļus zars no vīģes koka;
Virs galvas zalgo maigu vīģu pāris,
Un zars, kas kairi vēdin' tās un loka,
Ir mīksts kā tava roka.

* * *

Pa visām istabām
Man dienu saule iet,
Iet pilnām riekšavām
Man siltu zeltu liet.

Tais siltās istabās
Dien-nakti katru brīd'
Div' brūnās actiņās
Vēl siltāks uguns spīd.

Balti ziediņi

Sārti pirkstiņi,
Sudraba nadziņi;
Pilni visi galiņi
Baltiem ziediem.

Cik to ziediņu,
Tik būs dāvanu
Sudraba nadziņu
Nesējiņai.

Sikajam Ansītim
Simtu actiņu —
Simtu būs mutišu
Nesējiņai.

Zeltiņam vidū
Sniega pārslīņa:
Tā mana sirsniņa
Nesējiņai.

Sārtos pirkstiņos,
Sudraba nadziņos
Sniega pārslīņa
Kūstin izkūst —

Sārti pirkstiņi,
Sudraba nadziņi,
Pilni visi galiņi
Baltiem ziediem.

Vasaras idilles

I

Karnevāls vai kāzas?

Viņš

„Lūk! Ābeles, bumbieres, ķiršiņas
 „Baltiem konfetiņiem visas apbērtas, —
 „Smiedamies ziedonis aizsteidzas
 „Tām gaļām karnevālā.“

Viņa

„Ak, karnevāls nav tām, — tu nēproti:
 „Tās tērpušās sagaidot ziedoni
 „Ar līgavu balto plīvuri
 „Kāzās, ne karnevālā!“

II

Zemes meita vasarā

„Vasar' zeme ziediem sedzas —
 „Ziliem, mēļiem, sarkanbaltiem, —
 „Vai man arī nepušķoties
 „Līdzī zemes pavasarā?
 „Es jau zemes īstā meita
 „Un daudz skaistāka par māti.“

III

Viņš un lietišķs

„Nešaubāms pelēks lietišķs list: —
 „Man pa gaisu sārtas rozes klist!

„Vienmuļ-klusī lietūs šalka skan: —
„Tāla kāzu dziesma šķiet tā man.
„Auksti lietūs man gar kaklu lien: —
„Vēsa roka, šķiet, man kaklautiņu sien.“

IV

Viņa un vasarnakts

„Tu mans, un tava esmu es, —
„Kā vasarnakts mākonītis tu mani nes.
„Visapkārt mēness jūra mirdz,
„Iekš vientuļas laiviņas
„Vidū peld augšup no ikdienas
„Tava un mana sirds.“

Dzīve — īsa zūdība

Mēs nezinām nekā, tik to mēs zinām,
Ka nezūd itnekas, nedz tu, nedz es,
Nedz mūsu mīla, kuŗa skaista šķiet.
Un kuŗai sākums ir, bet gala nav!

* * *

Mēs nemilējāties,
Kad bijām tuvu,
Kad šķirāties,
Es draugu guvu.

Maijas dziesmas

I

Mana māte mani baroja
 Kaltušām krūtīm,
 Mans tēvs mani auklēja
 Stingušām rokām.
 Visi kaimiņi smaidīja
 Atņirgtiem zobiem, —
 Baltā māte apstājās,
 Pacēla mani,
 Tev mani iedeva:
 „Ņem to un glabā!”

II

Saule glauda galvu,
 Mēnesis sirdi;
 Saule dod rozes,
 Mēnesis liljas;
 Saule dara melnu,
 Mēnesis baltu —
 Saule, mana saule,
 Dedz mani, dedz!

III

Tu esi dārznieks,
 Es esmu roze —
 Dari ar mani
 Kā tev tik.

*

Tu pieliec dzirkles,
 Kas mani griezīs,

Es jūtu roku,
Kas mani tur.

*

Tver mani, miršu —
Vēl mana dvēs'le
Tevi kā smarša
Milīgi skaus.

IV

Kad tā plūkta, vītināta,
Tad vissaldāk smaršo roze, —
Kad tā izdveš savu dvēs'li,
Tad vismaigāk smaida mīla.

V

Kad miesa ievainota, — asins plūst
Tik strauja, tumša, bieza, sarkana.
Kad sirds ir ievainota, — ak, tad plūst
Tik lēna, dzidra, balta asara;
Bet kad reiz ievainota dvēs'le lūzt, —
Ne dzird ne redz kāds, ka tā sāpēs kūst.

VI

Lapas runā dienu,
Ziedi runā nakti,
Pumpuri bikli
Mijkrēsli čukst:

Kaut arī diena,
Tevis nav bailes —
Pumpurīts veģas
Pretī tev.

VII

Spīdošs mākonis

Par velti viss — tās negulētās naktis,
 Tas slapjais spilvens un tās sausās acis — —
 Es šodien smējos tā, kā retu reizi,
 Kad tavas lūpas liecās mīlās krokās,
 Te pēkšņi jutu, ka man dziļi iekšā
 Kaut kas kā mežģijās, kā pušu trūka,
 Kā baiļu trīsas pārskrēja pār ādu.
 Cik savādi! — man likās, ka tu arī
 Tos pēkšņos mežģus būtu sajutusi,
 Un ejot, durvis veļot tavai rokai
 Bij šoreiz aizmirsies tas baltais mājiens,
 Kas atmiņā mēdz palikt visu dienu
 Kā debess augstā vientuļ-spīdošs mākons!
 Tas spīd vēl ilgi, kad jau viss ir dzisis, —
 Tas šoreiz dzisa pats uz visām reizēm.

VIII

Meitenes drosme

Es jau neesmu tā nokususi,
 Tikai dienas gaitā smagi soļi,
 Drusku galva tā — un sirds ir klusa —
 Ka man kaitētu kas, nevar sacīt,
 Tikai drusku tā kā pasāp dvēs'le.
 Bet man visi teic: „nekas tas nava!”
 „Iedomas! lai metot tās no galvas!”
 — Labprāt izmestu, bet sirdī turas;
 Sirds tad tiek vēl klusāka par klusu,
 Un vēl vairāk tā kā pasāp dvēs'le. —
 It kā vienīgais, kas man vēl atliek.

IX

Tā nelaimīgais dzejnieks sūdzējās:
 „Kas mīlai gan ir devis vārdu: mīla?“
 „Daudz zīmīgāki būtu mīlu saukt
 „Par miršanu, jo — mīlēt tas ir mirt.“
 Kā mierināt jūs varat nelaimīgo?
 Vai teikt, ka mirt — tas ir vēl atjaunoties?

*

Tu manis neklausi, tad klausies šo,
 Ko senais dzejnieks reiz bij sacījis:
 „Tu kalnos bēdzi, nīzdams pasauli, —
 „Bet kad nu kalnos tevīm virsū brūk
 „Tās pašas tumšās skumjas, — ak mans draugs,
 „Kur tad tu varēsi vēl tālāk bēgt?!“
 Tad saku tev un senam dzejniekam:
 Man paliek pāri tālāk aizbēgt — sevī.

*

Nelaid mani laukā no rokām, —
 Man ir, it kā es tad nomests mokām.

*

Necel mani no klēpja nost, —
 Man ir, it kā man tad odze grib kost.

*

Paliec vēl, paliec jel vienu brīdi.
 Kā tumšā naktī mēness man spīdi.

X

No miroņiem nāku,
 Uz miroņiem eju,
 Starp dzīvajiem deju
 Kā vēsmiņas šalts.

Kas ir mana māte?
 Un kas mans tētis?
 Kas rokas plētis,
 Kas mani skauj?

Mākoņi skaidri,
 Zižaini balti,
 Zemē tie salti,
 Uz saulīti kāpj.

Vējiņi, mākoņi,
 Ilgas ir triji, —
 Kur tu vēl biji
 Ceturtā līdz?

Liesmiņa laukā
 Kur rastu vietu?
 Kas mani sietu?
 Tīmekļa diegs. —

Putekļi putēs,
 Lietutiņš slacīs,
 Vaļējās acīs
 Miroņiem līs.

Ne tā ko vairās,
 Ne gainās, kratās, —
 Nākotnē skatās
 Miroņa acs.

Ne tā kā vēlas,
 Ne tā kā slāpa —
 Garaiņi kāpa,
 Dvēs'le man līdz.

Jaunās mātes bailes

(Nakts. Viņa pieslējusies pie liepas)

Teku vidu, teku āru
 Apjukušais peles bērniņš —
 Vidū dusas neatrodu,
 Ārā miera manim nava.
 Saule spīd — acis spiež,
 Tumsa tumst — plati ver:
 Kas tā dzen? Kas tā bēg?
 Ko es trīcu? Ko es gaidu?
 Lūk, mans mīlais mīļākais
 Gaišu pieri matus nes!
 Tā man arī staigāt būs
 Vizēdamai saules dienu.
 Stundas manas, baltās stundas,
 Ko man līdzī nenākat?
 Vai jau kājas pūtināt,
 Īso ceļu nogurušas?
 Vai tā mana ļauna diena
 Seko manim slēpdamās?
 Sirds man jūt, baigi nāk,
 Gaisi dreb, zeme sten,
 Laime laužas ar Nelaimi,
 Lien tā ļaužu ļauna diena,
 Asins pēdas slaucīdama,
 Zemes smaku ostīdama.

— Klus, tu sirds! Tavi reģi!
 Laime, mūža licējiņa,
 Saki tu jel, ko tu liec?

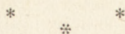
Gudrāks tavs lēmumiņš
 Par visiem pareģiem.
 Vai tu mana viešņa nāc
 Manu sirdi drebināt,
 Nes man mīlu dāvaniņu?
 Pacel man sievas krēslu
 Sudrabiņa sloksnītēm?
 Liepai auga atvasītes,
 Vai man augs lolojums?
 Laimiņ, mīļā, parādies
 Liepu lapu kuplumā,
 Zaļa zelta krēsliņā,
 Spigulišu gaismiņā!
 Paglāb savu baiļu bērnu!

(Tumsā parādās spožums, kuņā viņa redz Laimesmāti)

Laimiņ mīļā, viešņa mana,
 Saki manim labu vārdu!
 Kas būs manam lolojumam?
 Kas maniem ļautiņiem?
 Ko tu galvu segā sedz?
 Vai man dien'! nepazūdi!
 Būs man labs? būs man vēsts?
 Dod jel vēsti! dod jel vēsti!
 Tu galviņu palocīji?
 Kādu vēsti tu man dod?
 Tumsa, tumsa, — laime, laime!
 Tumsa atkal klāja mani.

* * *

Ak, cik nevienāds,
Nevienāds cīņiņš:
Vienā pusē
Ir vārīga dvēse,
Bikla un jauna
Smalka un kusla —
Bet otrā, otrā —
— — — —
Neminēt labāk.

Vienmērīgā laidā elpo jūra,
Dzirdami iet viņas lielā dvaša —
Acis cieti, viegli aizmirzdamies,
Mazo elpu vienoju ar lielo.

Jūtas ievīļņojas lielā ritmā,
Visās dzīslās ieplūst maiga jausma,
Jaunas mīlas jausma gavilējot:
Vienotība, salda vienotība.

Ak, bet mazā elpa nesniedz lielo.
Mazuls netiek līdz lielo soļiem,
Ak nu — vai tā ir jel jūras elpa?
Tikai vēji dzenā jūras viļņus!

Atkrīt maigā jausma, atkrīt jūtas, —
Vienmērīgā laidā jūra elpo,
Dzirdami iet viņas lielā dvaša?
Mazā elpa atgaist raudādama.

* * *

Vai es tevi pazīstu, ko redzu?
Tavas acis, tavu vaigu, muti.
— Tavā sirdī vai es ieskatījos?
Mazu stūrīti no segas veļot,
Metot tumsā ašu īsu skatu?
— Tava dvēs'le, teic tu, manā delnā —
Ak, es jūtu viņu bikli drebot,
Ak, es neredzu to delnu veļot!
Manās acīs vaina: vājas, aklas,
Netveļ dvēs'les gaismas sīkos viļņus.
— Citas acis jāliek man sev dvēs'lē,
Kas lai redz caur miesu cauri dvēs'lē.

* * *

Kā karstas bailes mani grābj —
Asinis aumaļām kāpj un slābj.

Jauna, paša vadīta dzīve lai jūk,
Divkārša, sakalta šo pašu roku,
Ilgstošu, tvikstošu moku.
Nākotne pāri mums kopā lai brūk?

Tev vienai rokas, kas glāstot glābj,
Kad karstas bailes alpām grābj.

Sapnis

Caur miglu vien kā sapnis tu man redzies,
Kā tāļa atmiņa, kas — te jau dzistu, —
Kā aizbūtības plīvurī tu sedzies.

*

Ar varu rauju to, — kā tas lai kristu,
Kas pats no sevis aužas ciešāk audā,
Lai varbūt jaunā pastarā reiz ristu?

*

Un vienmēr sirds vēl jūt šai dziļā snaudā,
Ka manim būtu tu kā toreiz tuvu,
Un tevi turētu es siltā glaudā.

*

Vai sapnis bija tas, ka tevi guvu?

Rožaina atlieka

Bija debess bāli — zila,
Zvaigzne rožu mākoņās, —
Pretim reta priežu sila
Galotnītēs tumšojās.

*

Vai to ainu aizmirsišu
Vēla mūža lokumos? —
Tavu zvaigzni rozēm viņu,
Naktī ņemšu sevim līdz.

Mila un augste

Tu velti mīlēts tiki,
 velti mīlēji, —
Ja mīlot: labāks, skaidrāks —
 dvēs'lē netapi!
Ja mīlot cita dvēs'li —
 augstāk necēli.

* * *

Tad labāk nedzīvot!
Ne dzīvot tā, kā tavas acis skumst,
Tad manai dzīvei visa gaisma tumst,
Tad labāk nedzīvot.

Sāpju ceļš

Asas, baltas liesmas dzeļ,
Šaudīgas kā čūsku mēles,
Asinis iz dzīslām sveļ,
Sirdis izkaltē šīs kvēles.

Pārslīņas

Viegla roka saulītei
Aši cēla rīta miglas, —
Mēnestiņš nepacēla
Visu nakti staipīdams.

*

Ik vakaru mēnestiņš
Klupdams kāpa kalniņā:
Tumši meži, kupli krūmi,
Vāja mēness uguntiņa.

*

Nāca vēji, gāja vēji
Kuplu koku kratītāji:
Visas lapas zaļas vēl,
Nobiruši tikai — ziedi.

*

Dzīve sapnis, sapnis klist, —
Kaut tik sapnis nesāpētu!
Sapnis klist, kaut tik sāpes
Vēl pēc sapņa nepaliktu.

Klusā naktī ieskanēja balsis
Gluži klusi kā no dzīles nākot.
Sirds no netīši man iedrebēja:

„Kas tās sērās balsis, nedzirdētas?
„Ritmā viņo kristallavots? as'ras?
„Palsas puķes? zilas dziesmas? zelta smaršas?
„Vai tās atmiņas, vai nākamības?
„Vai tās žēlas skan vai dziņu spraigas?
„Ko tā sirds kā sāpēs dreb un raustās?“

Tikko sirds uz balsīm uzklausīja —
Aplusa un grima atkal dzīlē;
Ritu atmiņa ij pati zuda.

Vai bij sapnis? vai bij klusa dzeja?
Vai bij dvē'sle gribējusi runāt?
Tikai žēlas sirdi palikušas.

Pagaid' sirds, kad apkārt mums tiks klusi.
Tad ar dvē'sli runāsim bez bailēm.

Nesena ziņa

Bet dziļi, dziļi aug cita ziņa:
No tava vēlējuma vien,
Ko mūžam dzini ar karstām sāpēm,
Nāk, tomēr nāk, ko tu vēlējies,
Un notiek tas, ko tu gribēji reiz, —
Raugies pats.

Jā, notiek, kad vien to negribu vairs;
Nāk tad, kad sev jau nevēlos vairs;
Kad nepalīdz vairs, tik sāpes vēl vairo
Ar liekām žēlām: „un, lūk, par vēlu!“

Bet vai tu nedegošs arī garā,
Kā liekas, žēlas man tikai ūti?
Kā slapja apse, kas krāsni čūlo?
Vai viena vien tev ir acs:
Redzēt tik ļauno un pārejošo?
Vai otra acs tev neredz arī?

Gatavojies

Bija gaisma, bija krāsas, bija ļaudis —
Dzisa, zuda, gāja — aizgāja un nava: —
Nu tik dobji dūko tumša jūras svītra,
Pāri paisi plešas pusmēneša bālums,
Nāc un sēd' šo nakti kāpās, lūko jūru.
Seko aizejošam bālam pusmēnešam,
Sekc tumsas pārklājam pār jūras svītru.

Viena vienmuļīga tumsa pāri visam,
Tikai tāli tumsā dobji dūko duņa,
Iejūties un tumšā dobjā priekšsajūtā,
Gatavojies, gatavojies, gatavojies!

* * *

Ak, tas laiks, tas laiks,
Cik tas laiks ir ašs,
Kā tas gaŗām skrien,
Acis nepamet.

Es tik sēdu viens,
Sēdu sen šepat —
Nāc, tu ašais laiks,
Paņem mani līdz.

* *
* *

Sēro priedulājs,
Nevar izsērot, —
Nakts ir guļams laiks,
Viņš vēl nopūšas.

Ko tu nopūties?
Tev jau ir savs draugs:
Mūžam kopā sēž,
Mūžam čukst tev vājš;
Kam vēl ir tāds draugs,
Kam var visu teikt?

Priedē kāru savu sirdi —
Nu tā priede sēri šalc;
Apsē kāru savu sirdi —
Nu tā apse trīc.

Vairs as'ru nav

Ak, kaut es spētu raudāt vēl!
Tā žēli, žēli!
Ak, ir jau vēli —
Vairs as'ru nav.

*

Ak, kaut es spētu raudāt vēl!
Kad as'ras rastu,
Es vairāk ciestu, —
Vairs as'ru nav.

*

Ak, tikai raudāt, raudāt vēl!
Kad as'ru jūtu —
Kā bērns es būtu,
Vairs as'ru nav.

Sāpju ceļš

Gan saule stariem nokauj slimības,
Kas slepen lodā mums pa visām dzīslām
Un glūn, kur uzbrukt spētu, sirdi žņaugt
Vai kaulos kost, vai iekšas graut un vandīt,
Jo tūkstoš veidos viņas glūn uz mums,
Pa asins lāsītei ik dienas dzeņ,
Pa vienai dzīslīgai no miesām rauj,
Un mēmas skumjas ap mums apkārt līp;
Kā slapjis dvielis, aptinies ap miesu.
Sirds bēdīga kā liepa ziemas vidū.

Logam gaŗām

Daudz dienu gultā

Manam logam mākoņi iet gaŗām:
Nāk no ziemeļiem — tad salts un skaidrs;
Nāk no dienvidiem, — tad snieg un miglo.

*

Manam logam putni laižas gaŗām:
Ritos skrien no pilsētas uz laukiem;
Vakaros no laukiem pārnāk mājās.

*

Manam logam ļaudis noiet gaŗām:
Kad es redzēt gribu, jāpaceļas —
Galva smaga, atpakaļ slīgst gultā.

*

Manam logam mākoņi iet gaŗām.

Balsis

Es nezinu, kā tām klusēt likt,
Tām balsīm iekš manis!
Tās mūžam un vienā laidā brēc:
„Vai un vai!“

Es esmu jautājis un uzstājos,
Un neatlaidīgi racis, un pētījis:
Ko viņas grib? No kurienes nāk?
Un kas viņām mieru var dot?
Bet atbildes nav bijis nekad,
Tik pretī skanējis viņu sauciens:
„Vai un vai!“

Kad nezināt pašas, nedz ko, nedz kā,
Vai tad jūs nevarat klusēt un beigt?
Kā nejēgas bērni brēc vienā balsī,
Noņemušies kā rudens vējš,
Kas nokūsis akmenī sēd un gauž,
Un paši nezin, kas viņiem kait,
Tik „vai!“ un „vai!“.

Asaru māte

Asaru māte parādās:
Sērā palsā palagā
Māsa nāve gaŗām gāja —
Nāves kurpes piemirkušas,
Slapjas pēdas atstājušas.

* * *

Kaut bij bez gala jācieš man,
Bij dzīve tomēr skaista.
Bet ak, bet ak, kaut skaista bij,
Bij jācieš man bez gala,
Un tagad izmocītā sirds
Grib gala.

Seni vārdi

Jā, viens es esmu palicis,
Jums jau to neesmu sūdzējis.
Labāk palikt man mūžam vienam,
Nekad mēs kopā nesadienam.

Aukstā dvēsele, lepnā dvēsele

Sinī aukstajā, lepnajā dvēs'lē
Nav pieticības, nav paļāvības,
Bez gala vientuļa, bez gala brīva,
Ne mērķa, ne zvaigznes, ne vēlējuma.
Vienīgā saite, kas šinī saulē
Var mani turēt, tā tava dvēs'le —
Tā tava dvēs'le, auksta un lepna
Bez pieticības, bez paļāvības.

*

Aukstā dvēs'le, lepnā dvēs'le,
Vientulīga, bezbailīga:
Nespēj pati sevim pietikt.
Aaukstā dvēs'le, lepnā dvēs'le, —
Dara pati sevim zvaigzni,
Pielūdz pišļos, pielūdz bailēs —
Aukstā dvēs'le, lepnā dvēs'le.

* * *

Kad lēni stājas dienas drūzma
Un domas galvā gurstot rimst, —
Kā tālā debess malā dūzma
Man ausīs viņas skaņas klimst.
Es apnīku jau viņas gaiņot,
Tās pazīstamās svešnieces.

* * *

Ko tu plosies, mana mīlā dvēs'le,
Ko tu vaidi sevi vainodama?
Vai tu sauli aiziet noturēsi?
Vai tu vējam liegsi kokus laužīt?

Gadiem audzēji un mīļi kopi,
Savam siržu spēkam līdzināji,
Savu sirdi izlēji kā trauku,
Nu lauž pušu tavu siržu trauku.

Vai par maz tu devi savu sirdi?
Vai par daudz tu laimes pretī ņēmi?
Vai man agri vajadzēja aiziet,
Kad visaugstāko jutu kopus laimi?

Tumsa tevi tveŗ un aizved līdzī,
Kur tu iesi? Kur tu būsi, dvēs'le?
Vētra grāba tevi vēsā klēpī,
Meta jūrā līdzī grimt ar sauli.

Seni vārdi

Seni vārdi modināti :
Viena dvēsle, lepna dvēsle,
Citu gaisu lidotāja,
Mākoņkalnu pāršķirēja —
Vai tev piekusuši spārni?
Vai tu krīti zilā jūrā
Kā tas rudens gāju putns,
Siltās zemes meklēdams?
Seni vārdi modināti,
Jauna atbalss atrodama.

Ledus uz sirds

Kā pirmo reizi
 Pasaulē tu ielūkojies,
 Tā vēl tev acis
 Izbrīnotas, jautājošas :
 „Vai tāda pasaule ?
 „Vai visur tikai ledus ?“

*

Tu jaunās fantazijās
 Dziļi iedzīvojies
 Kā istā dzīvē. —
 Nu kā pazudis tu staigā :
 „Kas te ir noticis ?
 „Vai es tik viens tā redzu ?“

*

„Par ko šē ieslēgts esmu ?
 „Kā lai projām bēgtu ?“
 „Kur ir man atbilde ?
 „Kā saprast jel ? Kur glābties ?“
 Nekad ne atbildes,
 Ne sapratnes tev nerast !

*

Tik mīla vien spēj glābt
 Pie ledus pasaul's sienot.
 „Kā ledus mīlot —
 Sirdi sien pie sevis ?“
 Nē, nē ! tu pats —
 Pie ledus mīlot saisti sirdi !

* * *

Gaŗām aiziet viss un paliek neredzēts —

Pats gaŗām aizej, kā tu neredzi?

Ko tu vidū stāvi, ka tu nedzirdi?

Ko tu skaries klātu, ka tu nejūti?

Ko tu rokām tveri, ka tu neturi?

Ak, vai es jel turu savu dvēseli?

Rudens vējā virpuļos iet putekļi.

Gaŗām aiziet viss un paliek neredzēts.

* * *

Es esmu sevi radījis pats
Un manis audzēta ir mana dvēs'le
No pat tā laika, kad izdīgu
No bērnu dienām.

Jau būdams nevarīgs un bērns
Es biju allaž viens un viens
Un runāju pats ar savu dvēs'li.
Un apkārt es pēc sava prāta
Radīju savu apkārtni sev
Un savu pasauli, kur dzīvot man:

Pasauli savu, vieglu un skaistu,
No sapņiem celtu:
Zaļiem zariem tā apjumta bij,
Zilas debesis pāri sviestas,
Un saules stari tai apkārt bij
Kā žogs.

Tad savā namā un savā pasaulē
Es klusi dzīvoju visas dienas,
Cik viņu bij.

Kaut draudoši apstājās apkārt
Un spieda no visām pusēm spaidi,
Tas riebīgais ikdienas smagums.

Es savu dvēs'li paglābu pats;
Es vedu to līdz pa saviem ceļiem,
Pa tālām kalnu tekām un mežiem
Un gaŗām jūrai pa skaidru gaisu, —
Ka viņa spēcīga tapa un spīrgta,
Ielu putekļu nesmacēta.

Es esmu radījis sevi pats,
Un savu apkārtni sevim,
Un savu likteni locījis esmu
Pēc savas dabas,
Kā gribējis pats.

Vai vairāk spēšu es vēl?
Vai viss man ir?
Es viens.

Kur sevis radīto sevi man likt?
Es sevim apkārt radišu vēl
Jaunu paaudzi dzīvot ar mani
Tai pasaulē manā, vieglā un skaistā
No sapņiem celtā,
Ar saules staru žogu apkārt.

Tai jaunai paaudzei dzīvot ar mani
Un elpot svaigu jūras gaisu,
Un kalnu tekas, un mežus staigāt,
Lai viņa spēcīga top un spīdīga,
Ielu putekļu nesmacēta.

Un žogu no saules stariem apkārt?
Kad žogs nu lūst?
Un nams, kur paglābu savu dvēseli?
Kad nams nu lūst?

Sirds devējs

Visu savu sirdi es esmu devis,
 Atklājis sevi tuvāk kā draugam,
 Savus noslēpumus jums uzticēdams:
 Kur es ievainojams un vājš un vārigs,
 Kur es ļauns un zems.
 Un arī pat, — kur es spēcīgs un labs,
 Palīdzīgs, spējīgs piedot un glābt
 Uu atdot sevi.

Visas sirdsdurvis es esmu atvēris jums,
 Es jūsu priekšā kā caurredzams stikls,
 Kas neslēpj nekā,
 Bet visu — visu pasauli atspulgo sevī.
 Sirds atvērtās durvīs pretī iznāk jums mīla
 Un visu — visu pasauli atnes jums sevī,
 Spīdošā gaismā gluži viena ar jums:
 Aptver un izpilda jūs kā visumu ēters.

* * *

Kad es biju jauns, es noslēdzos sevī,
 Gribēju stiprs tapt sevī, kad viens.
 Tad arī tapu es viens un vientuls,
 Neizsakāmi vientuls,
 Dziļā mežā noklīdis bērns.

Tad bailēs es sāku pēc mīlas meklēt,
 Vairāk un vairāk cilvēku mīlas:
 Savu tuvo un tālo draugu un nezināmo,
 Un pēc visas tautas un miljoniem,
 Lai sevi glābtu no vientulības.

* * *

Bet tuvāk tik nāca tā briesmīgi lielajām acīm.
 Un acis tik dziļas kā debesu dziļums,
 Kad tiltam pāri ejot tu ūdenī skaties,
 Un nodreb tev miesas: un soļi neviļus kļūdas:
 Tur apakšā augšpēdu apgrieztās debesis krit.

Tā neizbēgamā, lielā vientulība:
 Ne visa cilvēku mila tur nelīdzētu,
 Piepildīt pilnu to dziļuma plaismu.
 Bet gažām aiziet tie nedaudzie pat, kuņus tieci,
 Paskatās tevī un pabrīnās drusku.

* * *

Ak, pašam tev sirdī tie jāslēdz būs!
 Turi pie krūtīm piespiedis pasauli pats!
 Milē viņu ar visiem dvēseles spēkiem,
 Lai to uzņemtu sevī jo pilnīgāk
 Ar visu tās varenību un ikdienu,
 Ar visiem tās mežiem un puķēm, un ūdeni,
 Un tukšiem laukiem,
 Un neauglīgām putekļu jūras smiltīm.

Uzņem, uzņem visu ar plašu sirdi!
 Būs tava vientulība tev pasaule liela,
 Apgaismota no tavas atspulgu saules,
 Pilna no tavas dzīvās radības sēklām.
 Nebūs tev tumšā kaktiņā jāsēd;
 Tavs mūža šaurums būs izplatīts
 Līdz tālāko zvaigžņu mūžības telpām.
 Visu savu sirdi es esmu jau devis,
 Ko vēl?

Sentences un epigrammas

Kad tikai saule spīd, —
Lai ēna tev pakal slīd:
Kad Mūza tik tevi glauž, —
Lai skauž.

Galva un zeme

Kas galvu pats līdz jostai liec,
Tam citi to līdz zemei miedz.

Klusētājs un dusa

Kas visur iespēj ciest tik klusu,
Lai labāk iet uz mūža dusu.

* * *

Ja visiem laipns būsi,
Tu vientieša vārdu gūsi,
Bet rokas ja smagi tiem uzliksi,
Sauks tevi gudru un varoni.

* * *

Tad lepna ir gaita,
Tad nicinošs skats,
Kad apziņa krūtīs:
Cik niecīgs ir pats.

* * *

„Ienaidnieka uzbrukumos
Allaž graudiņš patiesības“ —
Jā, — uz grauda patiesības
Uzbeŗ trejus kalnus melu.

„Dūmu nav nekad bez uguns“ —
Jā, — no baltas, skaidras dzirkstes
Saŗeļ melnus kvēpu dūmus,
Pielaiŗ pilnu kaimiņsētu.

* * *

Dari ko darīdams,
Apdomā galu,
Dzejo kā varēdams,
Apdomā galu.

Lasītājs žāvājas,
Ilgojas gala,
Zaļa vaŗa pātagu
Kritīķis kala.

* * *

Tu ļauni vien
Par mani runā katrudien,
Un es par tevi tik labi, —
Bet ļaudis teic: tie melo abi.

* * *

Mēs jūtam tuvumā
Tik skarbo dabu,
Tik tālumā
Mēs redzam labu.

* * *

Ganāms pulks bez gana,
Atmatā palaists lauks,
Nams ar izbirušiem logiem.
Namā stundenieks, kas neiet,
Kur tās saimnieks?

* * *

Tu zosi kam gribi par dāvanu dot,
Tev vaj'ga to krietni pirms nobaŗot;
Tu sevi priekš citiem upuram nesi —
Saki, vai pats tu kas krietns esi?

* * *

Ar mokām tu vakar tam iekali,
Kā jaunam tu tēlo sev pasauli —
Ar svinīgu ģīmi viņš šodien nāca:
To pašu tev ačgārnī rāda un māca.

*

Nemirstība

No gala dzejniekos tik cirst!
Tie lielākie lai pirmie mirst;
Kad viņi izmiruši būs,
Par nemirstīgiem slavēs mūs.

* * *

Ak, cik skaisti viss
Bij tais vārdos tērpts,
Kā viens sudrabs, zelts,
Tā tik laistījās.

Bet tas vārds bij tukšs,
Un tas zelts bij gaiss.
Kas tur laistījās?
Saule putekļos.

Veļu viesi

Kas miris, to teicam;
Ko kaitē vairs tāds?
Bet jaunos ar paļām sveicam,—
Jo bailes māc.

Drīz būsī

Celiņš pa zāli un labību lodā,
 Lēni šūpojot zirgs mani nes.
 Siens vālos nopļauts saulītē smaržo — —
 „Mans mīlais siens, vēl nopļauts tu smaržo!
 „Ak, būt man kā tu, vēl nopļautam smaržot.“

Teic siens: „Drīz būsī!“
 Spīd akmens ceļmalā saulītē nomests — —
 „Vēl nomests tu spīdi, mans mīlais akmens,
 „Ak, būt man kā tev, vēl nomestam spīdēt!“
 Teic akmens: „Drīz būsī!“

Dveš zeme saulītē uzplēstām vāgām — —
 „Tu plosīta dvašo vēl, mīlā zeme,
 „Ak, būt man pie tevis uzplēstās vagās! —
 Teic zeme: „Būsī!“

Celiņš pa zāli un labību lodā,
 Lēni šūpojot zirgs mani nes
 Pie tevis, pie tevis!

Salmu rokās

Galds un krēsls gaidot stāv,
Gaidat vien vai sakalzdami! —
Pie tā galda sēdētāju
Salmu rokās slēdza gulta.

Otrā reize

Un kad man jāmirst nāvē no dzīves nost,
Vai otru reizi es vēlētos jūsu dzīvē iet?
Un visu no gala nest?
Nest visu smago no bērnu lēkmēm?
No jaunām sāpēm?
No vīra gadu sūrstošām sūcēm?
No veco nespēcības?
No visa mūža neizteicami garā laika?
Atdzerties veldzi no reibuma trauka, kas neizsīkst?

— Nē!

— Otrreiz nē!

Vairāk ne reibums riebļ manim atgremu gremot.
Un nav tās varas, kas spētu tais briesmās iespiest.
Es dzīvi gribu dzīvot otrreiz,
Bet jaunu un savu.
Un es dzīvošu to.

Nāve

Jau nāve klusi sēd un tevis glūn,
 Tai laika diezgan paciesties un gaidīt,
 Bet viņa neatstāsies vairs no tevis,
 Un savu acu tukšos dobumos
 Tā tevis neatlaidīs, un ar šausmām
 Tu viņas noslēpumā lūkosies —

Tu bezveidīgā pretiece, kur esi?
 Vējš izgaist, atkal tevi spiež,
 Visapkārt augšā, lejā, sānis žņaudz —
 Kalns sabrūk virsū, sīkas smiltis birst,
 Ar zemēm muti tevīm cieti bāž —
 Zem sevis kāja nerod pamata,
 Kur cieti atspiesties.

Ja dzelzu ķēdes mani zemē vilktu,
 Es viņas saraustītu gabalos,
 Bez veida nevar tvert, ne sist, ne raut.

Un it kā bālsis vējā pīrgājas:
 „Un pasaul's apgriezējs, nu tevi griež” —

Es tomēr uzveikšu, es nepadošos:
 Kāps mana dvaša zemes dziļumos,
 Tur mūža peklē dzīvu elpu nest.
 Spēks apslēpts, saistīts klusi gaidot gulēs
 Gaŗgarās mūžības, un tik pa laikiem,
 Kad apgriezīšu nogulētos sānus
 Vēl zeme nodrebēs, un uguns šķīdīs,
 Un manas gultas karstās dūnas šāls.

Tukšā telpā

Reiz atnāk laiks:

Kad skaistā dzīves kopība irst,
Un sāpēs saldams tu paliec viens,
— Tad izmisumā tu satver to auksto roku,
Ko stingā spiedienā lepnums tev sniedz.

Bet vēl nāk laiks:

Un lepnās rokās tev sagrābtā vara
Un viss tavš darbs tev iesāk riebt, —
— Tad aukstākas rokas vēl sniedzas tev pretī:
Nicinājums pret visu un izmisums, nāve.

Bet tu viņiem pretī sniedz savu roku,
Un tā par visām sniegtajām rokām
Ir aukstāka daudz.

Bet tad nāk laiks:

Tad nevaj'ga tev nevienas tās rokas,
Ne aukstas, ne siltas,
Nele vēl nedienās daudzās,
Tad stāvi tu viens,
Un tavai rokai kūr atspiesties nav
Tukšā telpā.

Veļu viesi

Par mazu mana istaba ir,
Lai uzjēmtu visus viesus — tos mirušos.
Ar ko tos cienāšu, kur guldināšu?
Ne svaiga siena netika ko viesiem paklāt.
Tik daudz nāk viņu pie manis sērst.
Allaž un allaž.

*

Ik gads un ik mēnesis tos atved bariem:
Simtiem un simtiem tie niknie gadi.
Un arī tie lēnie vēl ved un ved.
Bet projām neiet neviens no tiem viesiem,
Ko piemiņa mīļi aicina viņus klāt.

*

Cik klusi tie sēd un laipni un kautri,
Neprasa cienāt un apkalpot,
Ne svaiga siena, ko gulot paklāt,
Ne vārda uzrunas, ne skata prasa,
Ne telpas aizjem, ne laika atrauj,
Tik miņas vien viņiem tiek,
Tik laipna, klusa, neredzama smaids.

*

Un manā miņā ir telpas daudz,
Un pats es reizē varu būt
Daudz vietās kā viņi, daudz laikos kā viņi,
Un viņi gaida mani, lai esmu drīz
Pilnam kā viņi ij es.

Laiks un daudzums

Bet laiks un daudzums visu spēj un veic
Un dzīvei laika daudz: ik mūžība
Ir tikai smilšu grauds pie laika jūras;
Un dzīvei sēklu daudz un spēku daudz:
Viss neaptvertais pasauls telpu lauks
Ir sējams tīrums viņas radišanai.

* * *

Ak, cik šaurs ir loks, ko aptver acis!
Auss ij nedzird pat līdz redzes lokam,
Tauste sniedz tiktāl, cik sniedzas roka,
Mute mēles tuvumā tik garšo,
Osme satver tik, cik gaiss tai pienes!
Raudu jūtam mēs un riebu vairām.
Tikko miesas dzīvību velk jūtas.
Cik tās prātam līdz? un cik vēl garam?
Kādas tāles gars lai sniedz ar viņām!
Tāles ilgāk smeldz arvien jo vairāk.
Ak, kad būtu jaunas tveŗamjūtas!
Varbūt tāles sniegtu gars un laimi.

Sena ziņa

It kā es nebūtu zinājis to
Sen jau un senāk:
Ko tu guvi — ar laiku tas taps par neko.
Ko tu vēlies — tas nenāks nekad —
Pašķirsti vien savos vientuļos rakstos
Ik dien.

Tā pati ledainā zināšana:
Viss rit un vairs nav,
Nekas nav turams uz mūžu šeit.
Un tevi pašu nevar turēt
Uz mūžu neviens.

Saites

Saite mūžam tevi tura sietu —
Vai tā saite ir jau tava miesa?
Vai tā sietā roka pati saite?
Saite, saite, kuŗa tura miesu!
Bet vai tava miesa — tu jau esi?
Lapsa nokož slazdā ķerto kāju —
Vai bez kājas lapsa nav vairs lapsa?
Vai bez rokas cilvēks nav vairs cilvēks?
Vai bez miesas gars tad gars vairs nava?
I bez miesas tevi domāt nevar?
Cik tev tādas vaļas — pamēģini!

Piepildīts

Darbs ir galā vests un piepildīts.

Vārti aizdarīti visi ciet.

Ceļa sliedes noslaucītas nost.

Nebeigts paliek nebeigts, nebeigts zūd.

Beigtais netiek tālāk, beigtais zūd.

Bijušais ir nebijis un nav.

Gaisi rāmi — vai bij vētras reiz?

Klusums apkārt — vai bij balsis reiz?

Mēms un stingums — vai bij dzīve reiz?

Mēness lēni spīd — vai bij reiz saule?

Par smagmi

Man acis smagas — redzējušas daudz;
Man ausis smagas — dzirdējušas daudz;
Man dvēs'le smaga, — dvašojusi daudz.

Es gribu acis slēgt un neredzēt,
Es gribu ausis slēgt un nedzirdēt,
Es gribu dvēs'li slēgt un nedvašot.

Es visu smagmi gribu nostu mest —
„Kā nomest smagmi? Tur tu esi pats.“

* * *

Mūžam dziņa un mūžam šaubas,
Mūžam meklēt un nerast nekad;
Gars un galva un miesas un sirds
Paši sevi saēd un sakvēlojas —

Un pelnus iznēsā vējš.

Mūsu ceļš

Kas aiz tevis? Skaties, skaties!

— Bālas miņas, zilas miglas,

Tālāk, tālāk — kas tev priekšā?

— Bālas miņas, zilas miglas.

Kas aiz miglām? — Mākoņsienas.

Kas aiz sienām? — Tālas jausmas.

Kas aiz jausmām? Kas aiz jausmām?

Aiz tām jausmām melna nakts.

Ilgi gadi

Kam tev, krauklim, jādzīvo ilgi gadi,
Simts un vairāk?
Mūžam vienu saucienu saukt
Un gaidīt uz maitām.

Kam tev, kokam, jādzīvo ilgi gadi,
Simts un vairāk?
Tu stāvi iekš zemes, bet cilvēks kustas
Un kustina tevi un zemi.

Kam tev, akmen, jādzīvo ilgi gadi,
Tūkstoš un vairāk?
Pats tu cilāts cilvēka namā
Un savā mūža klepī to slēdz.

Kam jums, visām trim valstībām, ilgie gadi —
Tūkstoš un vairāk?
Kungs par jums visām trijām ir tapis cilvēks:
Valdīt un lietā likt visas trīs valstības sev.

Kam jums, visām trim valstībām, ilgie gadi —
Simts un vairāk?
Jūsu ilgie gadi lai noder tik mums,
Ildzināt mūžu un jaunus dzīvības veidus celt.

Kā taisīts debess

Sena estu teika.

Senis laikis pasaul's visums,
Skaistais visums stājās būtē,
Radīts tika gudrā ziņā,
Tika zvaigznēm pārkaisīts,
Tika pārausts padebešiem.

*

Un es zināju, kā taisīts
Debess un kā mēness māja,
Un kā saules kunga mītne.

*

Pusdienā top mesti meti,
Ausmas namā austi audi,
Vēlāks audums saules mājā.

*

Tur ir viss tas zīda zilums,
Tur ir samta sūnu krāsa,
Tur ir raibi starots sārtums.

*

Tur ir zelta dzeltains mirdzums —
Visi austuvēs ir austi,
Visi minot gatavoti.

*

Lūk, tur auda skaistās drēbes,
Linu audus darināja,
Zemi kuņiem izdaiļoja,
Debess malas izkrāsoja,
Mākoņpulkus apmargoja,

Pasaul'sgalus noraiboja,
Lai tā rītā atmirdzētu,
Saules lēktā atvizētu!

*

Radija tur visas zvaigznes,
Līdzī raibo vaļavīksnu;
Auda mēness zelta drānas,
Auda saules staru svārkus.
Senu senis, gudrais tētis
Labi darbu darināja,
Skaistu cēla pasaul's ēku —
— Tā mums vēsta estu teika.

Nezināma likumība

Nezināmā likumībā
 Dzīve staigā savus ceļus —
 Kur tu, vadītāja griba?
 Kur jūs, vadītāji prāti?

*

Sīvi cīnās dvēs'les griba,
 Visi vairās pieci prāti: —
 Vilnis kāpj un pārkāpj krastu,
 Vilnis pārlej baltas smiltis.

*

Ak, bet gars kad grib tos turēt,
 Tver un grābj un apkārt vijas: —
 Vilnis aizveļas no krasta,
 Alkstot paliek sausas smiltis.

*

Ko tu turi, to tev aizrauj,
 Ko tu vairi, to tev jāņem: —
 Vilnis kāpj pēc savas vaļas,
 Vilnis aizveļas no krasta.
 Tumšā trauksmē aizrit dzīve
 Savus ceļus savā laikā,
 Asiņojot dvēs'le raustās:
 Dzīve pāri manim dara!

* * *

Gan ir gaŗas rokas tevīm, mūŗība:
Pati nezin kur tu, nesaredzamā,
Tavas rokas mani ŗe jau grasās sniegt,
Kā no tavām rokām izbēgt, negantā?
Visiēm pārvarīgiem dzīve pāri var,
Tevi vienu paŗu dzīve nespēj veikt,
Jo tu pati esi dzīve vien.

Spēks

Zem viņas soļiem zeme līgojas
Kā pļavas muklājā, bet kalni plok
Kā ciniši, kam vezums pāri gājis.
Ar krūtīm mežus gāž un rokām nes
Pa zaļam ozolam ar visām saknēm.
Bet laiks un daudzums visu spēj un veic,
Un dzīvei laika daudz, ik mūžība
Ir tikai smilšu grauds pie laika jūras;
Un dzīvei sēklu daudz un spēka daudz,
Viss neaptvertais pasaul'stelpu lauks
Ir sējams tīrums viņas radišanai.
Un vēl aiz pasaul's telpu plašības,
Kur veņas tukšais bezdibens,
Kur neaprobežoti valda nakts,
Kur raugās nāve ārprātīgām acīm,
Vēl dzīve savus starus met kā šķēpus,
Un nākamības lēnā mūža nāve
Vēl velti cīnās dzīves pasaul's telpās
Un būtes kauj —
Bet dzīva būte mūžam neizgaist
Un nezūd spēks, bet dzīve smiedamās
Tik spēka veidu vērš uz jaunu būti
Un nāve sēklu tik no pākstēm šķeļ.

* * *

Dzīvības mūžīgam spēkam,
Vai tam lai es uzlieku vainu?
Tādēļ vai dzīvot nau vērts? —
Dzīvais — viņš, dziedējs viņš nau.

Dzīvības dziedēju meklē,
Kas dziņas mums izkaltē sekas;
Palīgu dzīvībai sniedz:
Dzīvības dziedēju dzied.

Bibliografiskas piezīmes

Kā jau parasts citās Raiņa dzejošu grāmatās, tā arī šajā, dzejoļi nākuši no dažādiem viņa dzīves laikmetiem, sākot ar jaunības gadiem un beidzot ar pēdējo dzīves posmu. Chronoloģiskās robežas starp visagrākiem un visvēlākiem dzejoļiem ir vairāk kā 40 gadu. Lielāko tiesu šie ietilpstošo dzejoļu dzejnieks pirmo reizi laidis klajā vēl pats: tādu ir ap 100.

Nododot dzejoļus iespiešanā, Rainis reizēm tos ļoti rūpīgi pārrakstījis, pat vairāk eksemplāros, bet reizēm devis spiestuvē pašus pirmtekstus. Tāpēc vienai daļai viņa iespiesto dzejoļu trūkst pirmtekstu — vismaz līdz šim nav izdevies tos atrast — un tagad šie viņa paša iespiestie dzejoļi jāuzskata par pirmavotu. Rakstīto tekstu vietā dzejnieks uzglabājis iespiesto izgriezumus, no kuriem tad arī dzejoļus šie iespiežam. Kur viņš izgriezumos vēl ko labojis, tas šie izlietots. Pārējie šie ievietotie dzejoļi ņemti no Raiņa archīva; pēc dzejnieka nāves tie laisti klajā laikrakstos un šie pārdrūkāti, pārbaudot vēl tekstus pēc pirmrakstiem, ciktāl tie uzglabājušies.

Laika posmu iedalījumā par pamatu ņemti dzejoļu rašanās un izstrādāšanas gadi. Kur nav zināms, kad dzejolis sacerēts, tur atzīmēts tikai iespiešanas laiks.

Paskaidrojums: Atp. = „Atpūta“, J. Z. = „Jaunākās Ziņas“, M. V. M. = „Mājas Viesa Mēnešraksts“, Scdm. = „Sociāldemokrāts“. Gada skaitļi iekavās nozīmē pēc manuskripta pazīmēm noteiktu gadu.

1886.—1888.

Aukstā dvēsele, lepnā dvēsele. Sacerēta studenta gados. Šis dzejoļa 1. pantu Rainis iespieda 1895. g. „D. Lapā“ 1. nov. numurā kā epigrammu, bet 1899. gadā — tā paša laikraksta 54. num. sīkajā feletonā visu dzejoļi, kurā 1. panta pēdējā rinda šāda: „Bez mīlestības, bez palāvības.“ Citādi dzejolis saskan ar autografu, iespiestu Atp. 1929. g. 261. num. Mazs 4 rindu variants iespiests „Tālajā noskaņās“ 1903. g. kā motto.

Drīz būs. Sacerēts 1886. g., studiju laikā. Iesp. J. Z. 1932., 106.

Mūžam dziņa un mūžam šaubas. Pirmās 4 rindas ņemtas no 10 rindu gaŗa dzejoļa, kas sacerēts studenta gados, bet pēdējā rinda radusies vēlāk. Trešajā rindā cita vārdu kārtība. Bijis: „Gars un galva, sirds un miesa.“ Autogrāfs Atp. 1932., 413.

Zibens spēriens. Sacerēts 11./VI. 1886. Iesp. J. Z. 1932. 89.

1896.

Dari ko darīdams. Pirmiesp. 1896. g. M. V. M., 456. Autografs Atp. 1933., 479. Abi teksti saskan. Virsr. bijis: „Apdomā galu.” Pirmteksts Slobodskas-Mellužu manuskriptā.

Kā karstas bailes mani grābj. Sacerēts 1897. g. cietumā. Pirmteksts uz atsevišķas lapas kopā ar 10 citiem dzejoļiem, kas vēstulē sūtīti Aspāzijai. Dzejoļis tur garāks par 4 rindām, kuŗas dzejnieks vēlāk nostrīpojis:

Tu man šo dzīvību devi!
Akla sērga lai aizrauj man tevi?
Tev vienai tik rokas, kas glāstot glābj,
Kad karstas bailes (mani) alpām grābj.

Bez šā pirmteksta uzglabāties vēl noraksts no 1898. g. bez nostrīpotā panta ar mazām atzīmēm. Teksts rediģēts vēl trešo reiz, no kuŗa autografs iespiests Atp. 1929., 264. Pirmiespiedums J. Z. 1934., 236. Grozījumu abos pēdējos tekstos nav.

1898.—1904.

Acis plati ver. Slobodskas-Mellužu manuskriptā 65. num. Autografs Atp. 1932., 423.

Ar mokām tu vakar tam iekali. Slobodskas-Mellužu manuskriptā, 77. num. Iesp. J. Z. 1934., 173.

Balti ziediņi. Slobodskas-Mellužu man., 64. num. Iesp. M. V. M. 1903., 59. un J. Z. 1934., 169.

Bez saules greznākā istaba. Slobodskas-Mellužu manuskriptā. Iesp. J. Z. 1934., 173. Autografs Atp. 1934., 486.

Bez dala ceļš. Slobodskas-Mellužu man., 68. Iesp. kr. „Uz mājām” un J. Z. 1934., 165. Še atkārtota.

Jā, viens es esmu palicis. Slobodskas-Mellužu manusk. Iesp. J. Z. 1934., 165.

Mēs nemilējāties. Slobodskas-Mellužu man., 68. Iesp. J. Z. 1934., 186. Autografs Atp. 1933., 471. Tur pirmā rinda: „Mēs divi nīdāties.”

Mēs jūtam tuvumā. Slobodskas-Mellužu man. Iesp. J. Z. 1934., 186. Autografs Atp. 1933., 471. ar pārveidotu pirmo rindu: „Jūt tuvumā.” Pirmtekstā vēl trešā redakcijā:

Kas tuvu klāt, tas jūt
Tik skarbo dabu;
Būs tālu būt,
Tad saredz labu.

Tu zosi kam gribi par dāvanu dot. Slobodskas-Mellužu man., 85. Iesp. J. Z. 1934., 173.

1900.

Asas, baltas liesmas dzeļ. Sacerēts 1900. g. Slobodskā. Iesp. J. Z. 1934., 236.

Kad lēni stājas dienas drūzma. Sacerēts 1900. g. Slobodskā. Iesp. J. Z. 1934., 254.

Līst lieti vienā laikā. Sacerēts 1900. g. Slobodskā. Iesp. J. Z. 1934., 236.

1900.—1902.

Dabā. Sacerēts „Tālo noskaņu“ laikā. Pirmtekstā virsraksts: „Dabas apraksti.“ Rainim bijis paradums uzvest zīmīgus teicienus pa atsevišķai rindai, divām, trim, četrām vai vairāk, tāpat atsevišķus vārdus ar zīmīgiem epitetiem, raksturīgas metaforas, personifikācijas, vārdu sakot, materiālu, kas var noderēt tēlošanai. Šāda materiāla viņam krājies diezgan daudz. Vajadzības gadījumā viņš tad ņēmis to un izlietojis vienā vai otrā dzejas darbā, vai arī dažus fragmentus, kas estētiski gatavāki pagadijušies, iespiedis kā mazus patstāvīgus dzejolišus. Tā sastādījis arī šīs dzejoļis. Un tā, šķiet, radusies visa tā liriskā mozaīka, kas tik raksturīga dažās Raiņa dzejoļu grāmatās („Treji loki“, „Sudrabota gaisma“). — Iesp. J. Z. 1934., 219.

Dod savu mīlu man, tā ir tavs spēks. No estētisko materiālu krājuma „Tālo noskaņu“ laikā. Iesp. J. Z. 1934., 205.

Dzeltējuši bērzu zari, No estētisko materiālu krājuma. Autogrāfs Atp. 1932., 415.

Es klusi, lēni tevīm dziedāšu. No estētisko materiālu krājuma. Iesp. J. Z. 1934., 205.

Ilgas. Sacerēts „Tālo noskaņu“ laikā. Iesp. J. Z. 1932., 151.

Kas spētu abus spēkus savienot. Sacerēts „Tālo noskaņu“ laikā. Iesp. J. Z. 1932., 190.

Laiks un daudzums. Sacerēts „Tālo noskaņu“ laikā. Iesp. J. Z. 1934., 190.

Pa visām istabām. Sacerēts 1902. g. Trešajā rindā „Iet“ vietā bijis „Steidz“.

Priedē kāru savu sirdi. Sacerēts „Tālo noskaņu“ laikā. Autogrāfs Atp. 1934., 470.

Sēro priedulājs. Sacerēts „Tālo noskaņu“ laikā. Autogrāfs 1933., 442.

Tad labāk nedzīvot. Sacerēts „Tālo noskaņu“ laikā. Autogrāfs Atp. 1934., 493.

Vēl nebij miega plakstiņos. Sacerēts 1902. g. Vēlāk kārta forma: pirmajā pantā 2 pēdējās rindas noliktas kā pirmās. Otrā panta pirmā rinda bijusi: „Aiz viegliem smaidiem lūpīnās.“ Malā šāda piezīme: „Tāds brīnišķs skaistums. Ikdienas to redzu, nekad nebiju tā jutis, kāds brīnums ir skaistumā. Atmosas, skats — pats skaistums, mīlu dara spēcīgāku. Atmosas: zūd noslēpuma burvīgums, bet dziļā mīla reāli ieņem viņa vietu, zūd ārigums, veids, Schein, paliek saturs, kas ir to skaistumu radījis.“ Atzīmētas šādas atskaņas: „Skaists — laists, vaigs — maigs,“ bet nav izlietotas. Dzejolis, domājams, izaudzis no pārdzīvojuma, kas piezīmē uzglabājies, atskaņas varbūt domātas kādam pārveidojumam.

1903.

Jauns vārds. Sacerēts 1903. g., 7 rindas. Rediģēts 1./VIII. 12., pierakstot otram pantam pirmo rindu un šā paša panta 3. rindā vārdus: „Kā čūska“. Autografs Atp. 1933., 439.

1905.—1906.

Es esmu sevi radījis pats. Sacerēts 1905., 5./VII. 06. Iesp. J. Z. 1923., 79.

1906.—1913.

Dzīvības mūžīgam spēkam. Sacerēts emigrācijas laikā. Autografs Atp. 1933., 435.

Galva un zeme. Sacerēts (1906.). Autografs Atp. 1932., 417.

Ganāms pulks bez gana. Sacerēts (1906.). Autografs Atp. 1934., 497.

Ja visiem laipns būsi. Sacerēts (1906.). Autografs Atp. 1932., 403.

Es zinu, kā nekā es nepanāku. Sacerēts 1906. g. Labojumā 1. panta divām pēdējām rindām šāda variācija:

„Ka nopūtas pa velti cilā krūtis,

Lai smago nastu veltu no tām nost.“

Kād tikai saule spīd. Sacerēts emigrācijas laikā. Autografs Atp. 1932., 381.

Kas miris, to teicam. Sac. emigrācijas laikā. Autogr. Atp. 1931., 373.

Kas esi, ko vari. Sac. emigrācijas laikā. Autogr. Atp. 1933., 478.

Kaut bij bez gala jācieš man. Sac. emigr. laikā. Autogr. Atp. 1932., 387.

Klusētājs un dusa. Sacer. (1906.), Autogr. Atp. 1932., 417.

Nesūdzies par nemieru. Sacer. emigr. lajkā. Autgr. Atp. 1932., 389.

Nemirstība. Sacer. trimdā. Autogr. Atp. 1933., 441.

Neredzama dzīve. Sacerēts agrāk, uzglabājas pārraksts no 11./VI. 06. Tur ne „sakostām lūpām“, bet „aizmiegtām —“ 7. un 8. rindās ne „dvēse“, bet „dvēsele“. Bez virsraksta. — Iesp. J. Z. 19./II. 1932., 39.

Pie jūras. Sacer. „Tālo noskaņu“ laikā. J. Z. 1934., 225.

Sirds devējs. Sacerēts 10./VI. 06., rediģēts pēc 7 gadiem: 10./X. 13. Labots samērā maz: pāris rindas nostrīpotas un šur tur pārkārtoti vārdi, pastiprinot izteiksmi, stilu. Piem., teikums: „Kas bija tik dziļa kā bezdibens“ pārveidots — „Un acis tik dziļas kā debesu dziļums“, teikumā vietā: „Piepildīt tavu plaismu“ likts — „piepildīt pilnu to dziļuma plaismu.“ Vēlreiz iesp. J. Z. 1932., 203.

Tu ļauni vien. Sacēr. trimdā. Iesp. Atp. 1932., 379.

1907.

Balsis. Sacerēts 9./X. 07. Rediģējumā uzlikts virsraksts un beigās rinda: „Nu klusat!“ Iespiedumā tā atmesta. Iesp. kr. „Lira“ 1923., 1. bez grozījumiem.

Mūsu zeme. Sacerēts 11./VI. 07., iesp. „Scdkr.“ 1920., 80. un „Tukuma un apkārtnes Balss“ 1927., 34. num.

Pērkons: „Kūp kupli mākoņi iz kalna sprangas.“ Sacerēts 29./IX. 07. Iesp. Atp. 1929., 260. un J. Z. 1932., 161.

Tur, kur saule vasar gulējusi. Sacer. 17./X. 07. Autogr. Atp. 1930., 286.

Velņens. Izstrādāta 17./I. 07. Pirmraksts uzglabāties aploksnītē ar virsrakstu: „Balādes“. Virsraksts sākumā bijis „Vācu velns.“ — Iesp. J. Z. 1932., 186. Tur piezīmē Rainis sniedz šādu paskaidrojumu:

„Ši ir vēsturiska leišu dziesma no tiem laikiem, kad vācu bruņinieki ielauzās leišu zemē un pēc ilgiem cīņiem tika no leišiem sakauti. Man nav pazīstama pati leišu dziesma, bet tikai viņas tulkojums krievu valodā iekš „Živopisnaja Rossija“, Še pasniedzu dziesmu viņas ritumā, tikai atkārtotajās gala pieskaņas esmu saīsinājis.“

1907.—1908.

Seni vārdi. Sacerēts 14./VIII. 07., 9/II. 08. šādā veidā:

Mana dvēse, lepnā dvēse,
Zilu gaisu lidotāja,
Zilu gaisu lidotāja,
Mākoņkalnu pāršķirēja: —

Nu tev piekusuši spārni,
Nu tu krīti zilā jūrā,
Kā tas rudens gāju putnis,
Siltas zemes meklēdams.

Salīdzinot ar tagadējo tekstu redzam, ka dzejolis pārveidots formā (viena rinda atvesta, trīs jaunas pieliktas), stilā (korrigētas trīs rindas), saturā (apstiprinošie teikumi pārvērsti jautājamais), noskaņā, izjūtā (pesimisma vietā optimisms). Iesp. J. Z. 1927., 136., bet 1928. g. Rainis atkārtojis „Kastanola.“

1908.

Ak, cik skaisti viss. Sacerēts 12./II. 08. Iesp. J. Z. 1934., 212.

Ak, tas laiks, tas laiks. Sacerēts 20./II. 08. Iesp. J. Z. 1934., 220.

Saules karstumā. Sacerēts 12./II. 08. Iesp. J. Z. 1934., 212.

1909.

Viģes roka. Sacerēts 5./X. 09. Rediģējot grozītā kātra rinda. Iesp. „Lira“ 1923. Variants „Dzīve un darbi“ IV., 43.

1912.—1913.

Tukšā telpā. Sacerēts 10./I. 12., 17./VII. 12. Iesp. „Ritums“ 1923., 2., J. Z. 1931., 215.

Veļu viesi. Sacerēts 17./VII. 12., rediģēts 10./VIII. 12. ar dažiem grozījumiem. Iesp. J. Z. 1923., 83. Iespējot dzejnieks vēl rediģējis. Otrreiz iespiests J. Z. 1931., 286. no cita manuskripta, tamdēļ tekstā mazliet atšķirības.

Ilgi gadi. Sacerēts trijos paņēmienos: 17./VII. 12., 10./VIII. 12., 11./X. 13. Pēdējie trīs panti diezgan daudz laboti. Iesp. „Lira“ 1923., 1.

Otrā reize. Sacerēts 18./II. 13. Iesp. „Ritums“ 1923., 2. un J. Z. 1931., 210.

1915.

Ak, cik nevienāds. Sacerēts 29./IV. 15. Autografs Atp. 1934., 509.

1918.

Salmu rokās. Sacerēts 28./V. 18. Iesp. „Lira“ 1923., 1. un J. Z. 1931., 210.

Saulīti mīlo. Sacerēts 27./IV. 18. Pirmrakstā divas rindas vairāk, tās nostrīpotas:

„Kur stāvu, kur eju
Švešuma tekas.“

Abas priekš divām pēdējām. — Iesp. J. Z. 1934. 207.

1919.

Vecs mēness nespodri spīd. Sacerēts 4./XII. -9. Iesp. Atp. 1930. 290.

1920.

Nāc, zilais tālums. Iesp. „Illūstr. žurn.“ 1920. Nr. 7./8. Variants „Dzīve un darbi“ IV. 177.

1922.

Esi kā saule. J. Z. 1922., 202.

Fata Morgana. Sacerēts 19./III. 22. Šur tur labots. Iesp. „Lira“ 1923., 1.

Garām aiziet viss un paliek neredzēts. Sacerēts 12./I. 22. Autogr. Atp. 1931., 362.

Laudis tērzē vēl uz ielas. Iesp. „Ritums“ 1922., 9.

Nesena ziņa. Iesp. J. Z. 1922., 172.

Ogles. Sacerēts 12./III. 22. Iesp. „Lira“, 1923.

Piepildīts. Sacerēts 11./I. 22. Labots tikai viens vārds: „Viss“, ar ko dzejolis sācies, un tā vietā likts „Darbs“. Iesp. „Ritums“ 1923., 2. un „Sedkrts“ 1931., 204.

Sena ziņa. Sacerēts 10./I. 12. Iesp. J. Z. 1922., 172.

Svētdienas nakts. Iesp. J. Z. 1922., 208.

Tu dzīvosi pasaulē un būsi pie sevis.	} Sacerēti 24./XI. 22. Iesp. Atp. 1929., 261.
Tu stāvēsi saulē, un tevi nepazīs.	
Tu iesi caur ērkšķiem un smaidīsi.	
Tu dzīvosi svešumā un būsi mājās.	

1923.

Kā saprasties? Iesp. „Lira“, 1923., 1. Variants „Dzīve un darbi“ IV. 526.

Kaut es kā saule. Iesp. „Lira“, 1923., 1.

Mīla un augste. Sacerēts 3.—6./IV. 23., Iesp. „Darba sieve“ 1924. ar nosaukumu „Šķīstīšanas uguns“, bet gadu vēlāk ar virsrakstu „Mīla n augste“ Illūstr. žurn. 1925., 10.

Par smagmi. Iesp. J. Z. 1923., 65. un Atp. 1930., 270.

Pārslīņas. Iesp. „Lira“ 1923. 1.

Reizi bija. Iesp. „Lira“ 1923. Variants „Dzīve un darbi“ IV. 466.

Vasara. Iesp. J. Z. 1923., 107.

Vienmūļīgā laidā sniegi krīt un krīt. Iesp. „Ritums“ 1923., 2.

1924.

Auksta migla. Iesp. „Skaidr.“ 1924., 6. Variants „Dzīve un darbi“ IV., 520.

Auksta migla. Iesp. „Skaidrība“ 1924., 6.

Gan ir garas rokas tevīm, mūžība. Sacerēts 14./VIII. 24. Iesp. „Domas“ 1925., 7.

Enas vīrs un es. Iesp. „Skaidr.“ 1924., 1. Variants „Dzīve un darbi“ IV., 406.

Jaunās mātes bailes. Iesp. „Ritums“ 1924., 7.

Lietuvas dziesmas. Iesp. „Skaidrība“ 1924., 6.

Mana dūda. Iesp. J. Z. 1924., 261.

Stundas. Iesp. „Lira“ 1924., 10.

1925.

Daugava. Sacerēts 1./X. 25. Iesp. „Ilūstr. žurn.“ 1925., 10. Pirmrakstā beigās vēl viena rinda, ko dzejnieks vēlāk pierakstījis: „No Daugavas dvēseles jaunotas izkāpj.“

Mūsu ceļš. Iesp. „Ilūstr. žurn.“ 1925., 10.

Vasaras idilles. Iesp. „Ilūstr. žurn.“ 1925., 6., bet 4. dzejola variants 1923. g. „Lira“, 1. num. ar vienu rindu mazāk: „Iekš vientuļas laiviņas“.

1926.

Cartušta vēlējums. Iesp. J. Z. 1926., 112.

Dzejas tēlu pārmetumi. Sacerēts 17./XII. 26. Iesp. Scdm. 1926., 293. un Atp. 1930., 273. Iespīestā teksta izgriezumā dzejnieks pierakstījis vienu rindu beigās:

„Tu nāksi atpakaļ, tur nevar rimt.“

Ledus un sirds. Iesp. J. Z. 1926., 95.

Logām garām. Iesp. J. Z. 1926. un Atp. 1930., 271.

Maijas dziesmas. No lugas „Mīla stiprāka par nāvi“. Dzejnieks pats tās izmeklējis un laidis klajā „Jaunākās Ziņās“. Tur kādai no tām viņš devis nosaukumu „Maijas dziesma“ J. Z. 1926., 181. Šajā vietā šīs dziesmas sniedzam kopā un apzīmējam visas ar šo nosaukumu, protams, daudzskaitlī.

Rocco di Gandria. Sacerēta 1926. g. Kastanolā. Iesp. Scdm. -1926., 91. un grāmatž „Kastanola“ 1928., 87., kur ievietots arī pašas klintis attēls.

Spīdošs mākonis. Pieder pie „Maijas dziesmām“ no lugas „Mīla stiprāka par nāvi“, ko iespieda „Atpūtā“ 1926. g. Lugas atsevišķā izdevumā šī dzejola nav. Viņš iespiests J. Z. 1926., 280., 13

Viena nakts uz Collina di Fulmignano klints. Sac. 1926. Kastanolā. Iesp. J. Z. 1926., 90. un grāmatā „Kastanola“ 87. lp.

1927.

Ak, cik šaurs ir loks, ko aptver acis. Sacerēts 6./V. 27. Iesp. J. Z. 1927., 118. ciklā „Ko tu plosies, mana mīlā dvēsele“.

Klusā naktī ieskanēja balsis. Iesp. J. Z. 1927. 125. un Atp. 1930., 285.

Ko tu plosies, rocies? Ko tu gribi? Iesp. J. Z. 1927., 124. un Atp. 1930., 278. ar vienu rindu mazāk, kas pēc trešās: „Ko tad miera nav tev, nemierīgais?“

Ko tu plosies, mana mīlā dvēsele? Iesp. J. Z. 1927., 118. cikls, kurā šis dzejolis pirmais. Vēlāk turpat 209. num. atkārtots, pieliekot viņam klāt 5 rindas no cikla beigām, kas pieder citam dzejolim: „Ak cik šaurs ir loks, ko aptver acis!“

Lakstīgala. Iesp. 1927. J. Z. 101. un grāmatā „Kastanola“, 70.

Lielā vienotība. Iesp. J. Z. 1927., 128. un turpat 1932., 143., arī Atp. 1930., 288.

Loga priekšā. Iesp. J. Z. 1927., 134. un turpat. 1932., 185.

Man bailes ir no manas dzīves. Iesp. J. Z. 1927., 118.

Meitenes drosme. Iesp. J. Z. 1927., 130. ar piezīmi, kā dzejolis ņemts no lugas „Mila stiprāka par nāvi“, bet iespīestā dzejoļa izgriezumā dzejnieks šo piezīmi nostrīpojis. Luga dzejoļa nav. Atstājam viņu tomēr šajā ciklā.

Mākoņos karājas. Iesp. J. Z. 1927., 113. ciklā: „Visu cauru dienu“.

Nezināma likumība. Sacerēts 5/XII. 26. Iesp. J. Z. 1927., 136. un turpat 1932., 204.

Palmas un ilgu miers. Sacerēts 5./V. 27., iesp. „Darbs“ 1927., 25.

Saites. Iesp. J. Z. 1927., 127.

Senatnes mācība. Sacerēts 24./IV. 27. Mentonā kā pēdējais pants dzejolī „Senatnes mācības“. Iesp. J. Z. 1927., 137

Stiegu puķes. Iesp. J. Z. 1927., 137.

Tā nelaimīgais dzejnieks sūdzējās. Sk. „Maijas dziesmas“.

Tālā nākamība. Sacerēts 14./IV. 27. Iesp. J. Z. 1932., 250.

Vai es tevi pazīstu, ko redzu? Iesp. J. Z. 1927., 118. ciklā: „Ko tu plosies, mana mīlā dvēsele?“

Vairs as'ru nav: No lugas „Mila stiprāka par nāvi“. Iesp. J. Z. 1927., 130.

Varbūt, varbūt, ka palīdz darba troksnis. Iesp. J. Z. 1927., 108.

Vienmērīgā laidā elpo jūra. Iesp. J. Z. 1927., 128. un turpat atkārtots 1932., 143. ar nosaukumu „Jūra“.

1928.

Ilgas gaidas. Iesp. J. Z. 1928., 167.

Īsas ilgas. Iesp. J. Z. 1928., 173.

Jāzepa atjūtas. Sacerēts 5. I. 28., iesp. J. Z. 1928., 6.

Katra doma reiz par darbu kļūst. Sacerēts 1./I. 28. Autografs Atp. 1932., 426.

Kā taisīts debess. Iesp. J. Z. 1928., 133.

Pērkons. (Aiz apvārsni pērkons sēdies.) Sacerēts 14./II. 28. Iesp. J. Z. 1932., 161.

Rožaina atlieka. Iesp. J. Z. 1928., 268

Sapnis. Iesp. J. Z. 1928., 280. Autografs Atp. 1929., 268. Pēdējā rindā vārda „sapnis“ vietā „liktens“.

Tad lepna ir gaita, Sacerēts 20./VII. 28. Autografs. Atp. 1932., 425.

Tu, spožā zvaigznīte. Sacerēts 2./XII. 28. Autografs Atp. 1933., 474.

Vējš un sirds. Iesp. 1928., 167.

1928.—1929.

„Ienaidnieka uzbrukumos“. Sacerēts 24./VIII. 28. Iesp. Atp. 1930., 289.

1930.

Dzīve — īsa zūdība. Iesp. Atp. 1930., 288.

1932.

Gatavojies. Iesp. Atp. 1932., 215.

Nāve. Iesp. J. Z. 1932. 262. No nepabeigtas lugas „Kurbads“.

Rudens dzeja. Iesp. J. Z. 1932., 191.

Sāpju ceļš. Iesp. J. Z. 1932., 273.

Tu sāpēs iesi. Iesp. J. Z. 1932., 275.

A. B.

S a t u r s

	Lapp.		Lapp.
Priekšvārds	3—4	Dzejas tēlu pārmetumi . .	5

Esi kā saule

Tu dzīvosi pasaulē un būsi		Rīts pie cietuma loga . .	13
pie sevis :	8	Ēnas vīrs un es	14
Tu stāvēsi saulē, un tevi		Man bailes ir no manas	
nepazīs	8	dzīves	15
Stundas	9	Neredzama dzīve	16
Stiegu puķes	10	Zibens spēriens.	17
Ogles	11	Esi kā saule	18
Bez saules greznākā istaba	12	Bez gala ceļš	20

Vējš un sirds

Kaut vienu puķi redzējis . .	22	Pērkons:	
Vējš un sirds	23	I. Aiz apvāršņa pērkons	
Lakstīgala	24	sēdies	35
Auksta migla	25	II. Kūp kupli mākoņi iz	
Svētdienas nakts	26	kalna spraugas	35
Tu, spožā zvaigznīte	27	Vecs mēnesis nespodri spīd	36
Mākoņos karājas	28	Rudens vētra	37
Vasara	29	Tur, kur saule vasar' gulē-	
Dabā	32	jusi	38
Saules karstumā	33	Dzeltējuši bērzu zari . .	39
Pie jūras:		Līst lieti vienā laidā . .	39
Ar jūru kopā saplūst de-		Vienmuļīgā laidā	40
besis	34	Reizi bija	41
Kā daļas nodalīta jūra		Nāc, zilais tālums	42
plēšas	34		

Ilgas gaidas

Tu iesi caur ērkšķiem un		Lietuvas dziesmas	50
smaidīsi	44	Velnēns	51
Tu dzīvosi svešumā un būsi		Mana dūda	52
mājās	44	Tu sāpēs iesi	53
Saulīti mīļo	45	Ko tās redzējušas acis . .	54
Dāugava	46	Lielā vienotība	55
Mūsu zeme	47	Ilgas gaidas	56
Kā saprasties?	48	Rocco di Gandria	57
Viena nakts uz Collina di		Sspratēji	58
Fulmignano klints	49	Fata Morgana	59

	Lapp.		Lapp
Jāzepa atjūtas	60	Talā nākamība	65
Loga priekšā	62	Kas spētu abus spēkus sa-	
Senatnes mācība,	63	vienot	66
Kaut es kā saule	64		

Palmas un ilgu miers

Nesūdzies par nemieru	68	Es zinu, ka nekā es nepa-	
Palmas un ilgu miers	69	nāku	72
Ilgas	70	Laudis tērzē vēl uz ielas .	73
Rudens dzeja	71	Īsas ilgas	74

Domas un darbs

Katra doma	76	Visu cauru dienu	79
Varbūt, varbūt, ka palīdz		Acis plati ver	80
darba troksnis	77	Kas esi, ko vari	80
Ko tu plozies, rocies? Ko		Cartušta vēlējums	81
tu gribi?	78	Jauns vārds	82

Šķīstīšanas uguns

Dod savu mīlu man, tā ir		III. Tu esi dārznieks	92
tavs spēks	84	IV. Kad tā plūkta, vīti-	
Vēl nebij miega plakstiņos	85	nāta	93
Es klusi, lēni tevīm dzie-		V. Kad mīsa ievainota,	
dāšu	86	asins plūst	93
Vīģes roka	86	VI. Lapas runā dienā	93
Pa visām istabām	87	VII. Spīdošs mākonis	94
Balti ziediņi	88	VIII. Meitenes drosme	94
Vasaras idilles:		IX. Tā nelaimīgais dzej-	
I. Karnevāls vai kā-		nieks sūdējās	95
zās?	89	X. No miroņiem nāku	95
II. Zemes meita vasarā	89	Jaunās mātes bailes	97
III. Viņš un lietņiņš	89	Ak, cik nevienāda	99
IV. Viņa un vasarnakts	90	Vienmērīgā laidā elpo jūra	100
Dzīve — īsa zūdība	91	Vai es tevi pazīstu, ko redzu	101
Mēs nemīlējamies	91	Kā karstas bailes mani grabj	102
Maijas dziesmas:		Sapnis	103
I. Mana māte mani		Rožaina atlieka	104
baroja	92	Mila un augste	105
II. Saule glauda galvu	92	Tad labāk nedzīvot	106

Sāpju ceļš

Asas, baltas liesmas dzeļ	108	Gatavojies	112
Pārslīņas	109	Ak tas laiks, tas laiks	113
Klusā naktī ieskanēja balsis	110	Sēro priedulājs	114
Nesena ziņa	111	Priedē kāru savu sirdi	114

	Lapp.		Lapp.
Vairs as'ru nav	115	Balsis	118
Sāpju ceļš	116	Asaru māte	119
Logam gaŗām	117	Kaut bij bez gala jācieš man	120

Seni vārdi

Ja, viens es esmu palicis	122	Seni vārdi	126
Aukstā dvēsele, lepnā dvēsele	123	Ledus un sirds	127
Kad lēni stājas dienas drūzma	124	Gaŗām aiziet viss un paliek neredzēts	128
Ko tu plosies, mana mīļā dvēs'le	125	Es esmu sevi radījis pats	129
		Sirds devējs	131

Sentences un epigrammas

Kad tikai saule spīd	134	Mēs jūtam tuvumā	139
Galva un zeme	135	Ganams pulkš bez gana	140
Klusētājs un dusa	135	Tu dosi kam gribi par dāvānu dot	140
Ja visiem laipns būsi	136	Ar mokām tu vakar tam iekali	141
Tad lepna ir gaita	136	Nemirstība	141
„Ienaidnieka uzbrukumos	137	Ak, cik skaisti viss	142
Dari ko darīdams	138		
Tu ļauni vien	139		

Veļu viesi

Kas miris, to teicam	144	Nāve	148
Drīz būsi	145	Tukšā telpā	149
Salmu rokas	146	Veļu viesi	150
Otrā reize	147		

Laiks un daudzums

Bet laiks un daudzums visu spēj un veic	152	Mūsu ceļš	159
Ak, cik šaurs ir loks, ko aptver acis	153	Ilgi gadi	160
Sena ziņa	154	Kā taisīts debess	161
Saites	155	Nezināma likumība	163
Piepildīts	156	Gan ir gaŗas rokas tevīm, mūžība	164
Par smagmi	157	Spēks	165
Mūžam dziņa un mūžam šaubas	158	Dzīvības mūžīgam spēkam	166

0.50

LATVIJAS NACIŅĀLĀ BIBLIOTĒKA

0312066124

